

Sluttrapport

Program for rusfeltet i Oslo
2020-2024 (PRIOslo)

Innhold

1	Bakgrunn	4
1.1	Om programmet	4
2	Sammendrag	6
3	Måleindikatorer og resultat	11
3.1	Økt livskvalitet	11
3.2	VELs institusjonstilbud	12
3.2.1	Flere plasser innen forsterket bo- og behandling	12
3.2.2	Brukerstyrte plasser	13
3.2.3	Reduksjon i over ti inntak i året	14
3.2.4	Livskvalitetsmåling rusinstitusjoner	15
3.3	Bydelens tjenestetilbud	16
3.3.1	Flytting til bolig etter opphold i VELs institusjoner	17
3.3.2	Aktivitetshus i bydel	18
3.3.3	Ambulante tjenester	19
3.3.4	Dreid innsatsen	19
3.3.5	Arbeids- og aktivitetstilbud	20
3.3.6	Implementert Oslostandard for rusfaglig arbeid	22
3.4	Bolig	22
3.4.1	Organisering	22
3.4.2	Anskaffet flere boliger	23
4	De deltagende aktørenes vurdering av PRIOslo	25
4.1.1	Hva har PRIOslo betydd for utvikling av tjenester og kompetanse?	25
4.1.2	Hva har PRIOslo betydd for økt samarbeid og erfaringsdeling?	27
4.1.3	Organisering av arbeidet	29
5	Annen måloppnåelse fra arbeidet i PRIOslo	30
5.1	Resultater fra konseptfasen	30
5.2	Resultater fra planleggingsfasen	32
5.3	Resultater fra gjennomføringsfasen	34
5.4	Resultater fra avslutningsfasen	37
5.4.1	Boligframskaffelse	37

5.4.2	Ideelle organisasjoners plass i desentralisering	38
5.4.3	Bo- og nærmiljø.....	38
5.4.4	Kompetanse og læringsarenaer	39
5.5	Post PRIOslo	41
Vedlegg 1 Oversikt over måleindikatorer fra plan for gjennomføringsfasen		42
Vedlegg 2 Spørreskjema til bydeler og etater involvert i PRIOslo		44

1 Bakgrunn

Program for rusfeltet 2020-2024 (PRIOslo) er ferdigstilt. Denne sluttrapporten sammenfatter måloppnåelse og resultater fra programmet.

I Plan for gjennomføringsfasen fra februar 2022 tilsluttet styringsgruppen seg hvilke måleindikatorer som skulle legges til grunn i sluttrapporteringen fra PRIOslo. Tidsperioden for alle måleindikatorene er fra 2020 og ut 2024.

1.1 Om programmet

PRIOslo ble etablert i 2020 for å samordne innsatsen for å nå målene i Strategisk plan for rusfeltet (bystyresak 350/18). Flere innbyggere med rusproblemer skal få bistand ut fra sine behov til å leve meningsfylte liv. Innsatsen på rusfeltet vris fra midlertidige botilbud til trygge, permanente boliger i ordinært bomiljø med oppfølging og tiltak som understøtter personenes ressurser og egeninnsats.

Programmet har hatt som mål å:

- Bidra til at personer med rusproblemer i Oslo får økt livskvalitet gjennom bolig, aktivitet/arbeid og sosial inkludering i bydel.
- Etablere en helhetlig tiltakskjede gjennom
 - å videreutvikle bydelenes bolig- og tjenestetilbud til innbyggere med rusproblem
 - et byomfattende bolig- og institusjonstilbud i regi av Velferdsetaten
 - tjenestetilbud som ser rus, somatikk og psykisk helse mer under ett
 - smidige overganger mellom ulike tjenesteytere og tjenestenivåer

Tjenestetilbudet i bydelene til personer med rusproblemer skulle videreutvikles for å sikre god livskvalitet og mestring. Velferdsetaten skulle støtte opp under utviklingen av tjenester i bydelene. Velferdsetaten skulle tilby et byomfattende bolig- og institusjonstilbud for innbyggerne med de mest alvorlige og sammensatte utfordringene.

I styringsgruppen for programmet deltok Byrådsavdelingen for arbeid, integrering og sosiale tjenester (AIS, nå SET), fem bydelsdirektører (en fra hver DPS-sektor¹), lederne i Velferdsetaten, Helseetaten, Sykehjemsetaten, Boligbygg Oslo KF (heretter Boligbygg) og Velferdsetatens brukerråd. Mandat for programmet ble tilsluttet av Styringsgruppen i konseptfasen.

¹ DPS – Distriktpsikiatrisk senter

Programmet ble styrt i tråd med prosjektveiviseren til Digitaliseringsdirektoratet, og metodikken ble tilpasset dette arbeidet.

Figur 1: Faser i prosjekt i henhold til prosjektveiviseren til Digitaliseringsdirektoratet

Tabell 1: Fasene i programmet

Fase	Estimert tidsperiode
Konseptfasen	Feb. 2020 – des. 2020
Planleggingsfase	2021
Gjennomføringsfase	2022 – 2023
Avslutningsfase og Realiseringsfase	2024

Ressursbruk

En programleder har vært ansatt i 100 prosent stilling gjennom hele perioden, men har samtidig ledet andre prosjekter i perioden i regi av Velferdsetaten, så reell arbeidstid på PRIOslo har vært i underkant av 85 prosent. En teamleder fra Nyttig Arbeid med erfaringskompetanse har vært tilknyttet programmet i cirka 50 prosent stilling i hele programperioden. To ansatte fra Bolig- og utredningsseksjonen har spilt en viktig rolle inn i programmet. Det anslås at de har jobbet rundt 60 prosent i programmet i løpet av programperioden. Det har vært bidrag fra andre avdelinger inn i enkeltprosjekter som programmet har drevet. Totalt anslås programmet å ha krevd i rundt 2,5 årsverk fra Velferdsetaten i programperioden.

2 Sammendrag

I Plan for gjennomføringsfasen som styringsgruppen for russtrategien tilsluttet seg i 2022 ligger det i del 2 en gevinstrealiseringsplan med måleindikatorer som man skulle bruke for å måle måloppnåelsen i programmet. Alle måleindikatorene er beskrevet i sin helhet i vedlegg 1.

Grønt betyr at målet er oppnådd. Gult betyr at målet nesten er nådd, mens rødt betyr at måloppnåelsen ikke er nådd.

Tabell 2: Oversikt over måleindikatorer og vurdering

Måleindikatorer: Økt livskvalitet	Vurdering
Under 10 % av besvarelsene på måling av livskvalitet hos brukere i bydelene har score 1 (skala fra 1-7).	
Gjennomsnittet på besvarelsene er på over 4,5.	
Måleindikatorer: VELs institusjonstilbud	Vurdering
En økning i antall plasser innen forsterket bo- og behandlingstilbud fra 28 til 55 innen 2026.	
Ha opprettet brukerstyrte plasser ved ressursentre og utredet brukerstyrte plasser innenfor alle tjenestekategorier ved kommunale rusinstitusjoner, jf. brev sendt Velferdsetaten 22.04.21.	
10 % reduksjon i antall personer med over 10 inntak eller mer i året.	
Under 10% av besvarelsene på brukerundersøkelsene om livskvalitet har score 1 (skala fra 1 - 5).	
Gjennomsnittet på besvarelsene er på over 3,5 (skala fra 1 - 5).	2
Måleindikatorer: Bydelenes tjenestetilbud	Vurdering
10% økning i antall personer som flytter til egen bolig etter opphold i VELs institusjoner.	3
Alle bydeler har etablert Aktivitetshus e.l. enten i egen regi eller i samarbeid med ideell sektor.	
Alle bydeler har etablert fleksible ambulante tjenester.	
Alle bydeler har dreid innsatsen for å kunne bosette flere fra Velferdsetatens institusjoner.	
Alle bydelene har etablert et arbeids- eller aktivitetstilbud rettet mot personer med rusproblemer.	4
Alle bydeler har implementert Oslostandard for rusfaglig arbeid i relevante tjenester.	

² Gjennomsnittsscore hos beboere på rusinstitusjoner driftet av ideelle har gjennomsnittsscore på 3,41 (nesten grønt, som er over 3,5). Gjennomsnittsscore hos beboere på VELs rusinstitusjoner er 3,15, som også er ganske bra.

³ I første halvdel av perioden var det 20% økning i antall utflyttinger fra institusjon til egen bolig i bydel. Mens i 2022 og 2023 har antallet vært stabilt og høyt, men det er ikke en total økning på 10% gjennom hele programperioden.

⁴ Hele 10 bydeler har opprettet et arbeids- og aktivitetstilbud, og fire har planlagt å gjøre det.

Måleindikatorer: Bolig	Vurdering
Endring i organisering: Sentral operativ bestillerfunksjon er etablert i AIS (nå SET).	
Idealløsning for modulbygg for samlokaliserte boliger med base for personer med samtidige rus- og psykiske helseproblemer er detaljert ut.	
Flere ordinære kommunale utleieboliger for personer med samtidige rus- og psykiske helseproblemer er anskaffet i alle bydeler	5

Spørreundersøkelse til kontaktpersonene om PRIOslo sitt arbeid 2020-2024:

Det ble sendt ut et spørreskjema til alle kontaktpersonene til PRIOslo i bydelene, Husbanken, Helseetaten og de ideelle aktørene Kirkens Bymisjon og Frelsesarmeen i slutten av november 2024. Det kom inn 9 svar, de fleste fra bydel, men i tillegg svarte de mest sentrale samarbeidspartnerne.

PRIOslo sin betydning for utvikling av tjenester og kompetanse

- Tjenesteutvikling: 33 % av respondentene mente at PRIOslo i stor eller svært stor grad har bidratt til utformingen av tjenestetilbudet i bydelene eller organisasjonene. Ytterligere 33 % mente at PRIOslo har bidratt i noen grad. PRIOslo har naturlig nok hatt større påvirkning på utvikling av tjenestene i bydel enn hos statlig aktør og hos de ideelle.
- Kompetanseutvikling: 89 % mente at PRIOslo har hatt en positiv effekt på utviklingen av kompetanse innen boligfeltet. Når det gjelder bo- og nærmiljøarbeid, svarte 78 % at programmet har hatt en effekt i stor grad eller i noen grad.

Kommentarer fra respondentene:

- PRIOslo har levert verktøy og planer som har vært nyttige for bydelene, inkludert den helhetlige tiltakskjeden og Matrise for rusfeltet.
- Programmet har bidratt til økt bevissthet rundt målgruppene og har styrket samarbeid og rutine/maler rundt vedtaksbaserte tjenester.

Erfaringsdeling og økt samarbeid

- Erfaringsdeling: 89 % rapporterte at PRIOslo har bidratt til erfaringsdeling i svært stor grad eller i stor grad.
- Samarbeid: 33 % av respondentene opplevde at PRIOslo i svært stor grad eller i stor grad har bidratt til økt samarbeid mellom bydeler og organisasjoner. I tillegg mente 44 % at samarbeidet har økt i noen grad.

⁵ Antallet ordinære kommunale utleieboliger har fra 1.1.20 til 31.12.23 økt med 489 boenheter, en økning på 4,3 prosent. Antall samlokaliserte boliger med personalbase for personer med samtidige rus- og psykiske helseproblemer har i perioden økt fra 66 til 113. Dette har skjedd gjennom etablering av personalbase i tilknytning til bygårder eller blokker som har vært kommunale utleieboliger, men der man har endret beboermassen til personer med mer omfattende rus- og psykiske helseproblemer. Behovet har økt langt mer enn det man har klart å framskaffe i perioden, se kap. 3.4.2.

Kommentarer fra respondentene:

- Respondentene fremhevet følgende positive sider:
- Nyttige arenaer for å dele erfaringer, utveksle kunnskap og gi innspill.
- Bydelene har fått synliggjort sitt arbeid, noe som har gjort det lettere å lære av hverandre.
- Samlingene har vært en viktig arena for informasjonsutveksling og strategisk planlegging.

Organisering og arbeidsmetodikk

- Organisering: 89 % av respondentene var fornøyde med organiseringen av programmet og arbeidsmetodikken, og 100 % var fornøyde med antall møtepunkter i løpet av et år.

Kommentarer fra respondentene:

- Regelmessige møtepunkter med bydelene ble ansett som svært nyttige.
- Fasiliteringen ble opplevd som god, og strategisk planlegging fikk stor oppmerksomhet.
- Enkelte foreslo å inkludere flere ideelle organisasjoner og å styrke prosessene for implementering.

Konklusjon

PRIOslo har hatt en tydelig positiv effekt på utviklingen av tjenester og kompetanse i bydelene. Programmet har også styrket samarbeid og erfaringsdeling mellom aktørene som har vært involvert. Organiseringen og strukturen rundt PRIOslo har blitt godt mottatt, med klare anbefalinger om å fortsette og videreutvikle tilnærmingen.

Andre resultater fra PRIOslo sitt arbeid i perioden 2020 til 2024:

- Utviklet Helhetlig tiltakskjede med oversikt over tjenester og ansvarsfordeling mellom aktørene på rusfeltet i kommunen.
- Oppstartkonferanse arrangert i 2020 med nesten 250 deltagere.
- Sikret god forankring hos bydeler og etater gjennom bla. årlig bydelsturné med møter med ledelsen i bydelene, arbeidet i Program- og ressursgruppene og styringsgruppen.
- Egenevalueringsskjema for bydelene ble utviklet i 2021, som de kunne bruke som utgangspunkt for å lage ruspolitisk handlingsplan.
- Gjennom prosjektet «Nytt boligkonsept for bostedsløse med rusproblemer» 2021-2023 fikk man utviklet:
 - Matrise for rusfeltet, med en ny inndeling av personer med samtidige rus- og psykiske helseproblemer i syv grupper basert på: funksjonsnivå, de ulike gruppenes bolig- og tjenestebehov, behov for bemanning og beliggenhet for boligene. Flere kommuner, blant annet Trondheim kommune har brukt matrisen, og den er vedtatt for videre boligframskaffelse i Oslo og ligger til grunn for

boligbehovskartleggingene i 2022 og 2024. Vesentlige virkninger av matrisen er blant annet:

- Matrisen har titt grunnlag for et nytt, felles «språk» mellom etater og bydeler ved boligframskaffelse.
 - Matrisen er formidlet på en rekke ulike seminarer og konferanser både nasjonalt og regionalt i regi av blant annet Husbanken, KBL⁶, Statsforvalteren i Oslo og Viken og Oslo kommune.
 - Avklaring på hvem som skal bosettes i bydel (t.o.m. gruppe 5).
- Bistått SET med 25 Rustråkk de to siste årene og fire konseptvalgutredninger
 - Deltatt og vært sekretær for arbeidsgruppe for å se på bedre samarbeid mellom etater, foretak og bydeler ved opprettelse av samlokaliserte boliger for personer med rus- og psykiske helseproblemer, med base for ansatte.
 - Generiske planløsninger og tekniske tegninger er utviklet for to ulike boenheter og personalbase. Plantegningene kan brukes både for småhus og for samlokaliserte boliger med base, og de kan bygges enten som plassbygd løsning eller som modul.»
 - Tre ulike boligstandarder for de ulike gruppene i matrisen; ordinær, forsterket og ekstra forsterket boligstandard.
 - Kravspesifikasjon Forsterkede boliger, som kan brukes overfor leverandører i anskaffelser. Det er også laget et foreløpig utkast til Standard kravspesifikasjon for Oslo kommune (SKOK).
- PRIOslo har egen nettside⁷ med alle relevante dokumenter og rapporter og eksempler på godt arbeid på rusfeltet i Oslo og bydelenes ruspolitiske handlingsplaner.
 - Gjennomført ulike prosjekter gjennom Arbeidsgruppe for Tjenester og Arbeidsgruppe Boligbehov og kvalitet.
 - Gjennomført to større risikovurderinger:
 - Etablering av værested/aktivitetshus på Skullerud for de tre søndre bydelene.
 - Bosetting av personer fra Velferdsetaten i Pilotveien 6 i bydel Vestre Aker.
 - Erfaringsdeling og læring mellom bydeler gjennom fellesmøter med programgruppen og ressursgruppen i PRIOslo.
 - Utarbeidet en oversikt over Aktivitetshus i bydelene under Fyll Dagene – nettsiden.
 - Etablert nettverk for aktivitetshus i bydel og for de byomfattende lavterskeltilbudene.
 - Rapport *Personer med omfattende rus-, psykiske- og somatiske helseproblemer* ble utarbeidet i 2022 og beskriver behovene til denne gruppen, tilbudene i ulike kommuner, og mangel på forsterkede omsorgssentre og sykehjemsplasser for personer med illegale rusmidler i Oslo. I etterkant har Oslo fått på plass begge typer plasser i 2023/2024.
 - Bidratt til tydelig tjenesteutvikling i bydelene.

⁶ KBL står for Kommunale Boligadministrasjoners Landsråd

⁷ <https://www.oslo.kommune.no/helse-og-omsorg/rustjenester/program-for-rusfeltet-i-oslo-2020-2024-prioslo/>

- Utarbeidet mer enhetlige vedtak på tjenester som oppfølging av Kommunerevisjonens forvaltningsgjennomgang av to bydeler på rusfeltet (Rapport 12/20) framkom behovet for mer enhetlige vedtak. Gjennom PRIOslo er det utarbeidet:
 - Felles rutine og 14 maler i Gericar og opplæring av bydelene på området innleggelse og tilbakeholdelse i institusjon (tvang) jf. helse- og omsorgstjenesteloven § 10-2 og § 10-3.
 - Rutine for vedtak på booppfølging etter ny boligsosial lov og etter helse- og omsorgstjenesteloven. Felles maler for kartleggingsskjema, samtykkeskjema, maler for vedtak og avslag i Gericar og Gobo.
 - Bidratt i arbeidet med å implementere oslostandarder på rusfeltet.
- Utarbeidet veiledning for nabolagsdialog ved etablering av tiltak på rusfeltet, både botilbud og andre tjenestetiltak.
- Rapporten De ideelle organisasjoners plass i desentralisering, for å bidra til mer samarbeid med ideell sektor rundt tjenester og boliger på rusfeltet.
- Utarbeidet veiledning for ansettelse av erfaringskonsulenter for å spre god praksis.
- Måling av utvikling i bomiljø basert på kvantitative data
- Gjennomført seks fagfrukoster med veldig godt oppmøte i 2022 og 2023 i samarbeid med VID vitenskapelige høyskole.

Alle rapporter ligger på PRIOslo sin hjemmeside.

3 Måleindikatorer og resultat

I Plan for gjennomføringsfasen som styringsgruppen for russtrategien tilsluttet seg i 2022 ligger det i del 2 en gevinstrealiseringsplan med måleindikatorer som man skulle bruke for å måle måloppnåelsen i programmet. Alle måleindikatorene er beskrevet i sin helhet i vedlegg 1.

3.1 Økt livskvalitet

Mål om økt livskvalitet for personer med rusproblemer i Oslo.

Måleindikatorer:

- Under 10 prosent av besvarelsene i bydelene har score 1 (skala fra 1-7)
- Gjennomsnittet på besvarelsene er på over 4,5.

Resultat:

- Punkt 1 er oppfylt.
- Punkt 2 er ikke helt oppfylt, men gjennomsnittet ligger ikke så veldig langt unna på 3,9.

Et av tiltakene i Strategisk plan for rusfeltet (bystyresak 350/18) var å gjennomføre livskvalitetsmåling blant personer som mottar tjenester fra bydelen på grunn av rusproblemer. Målingen gjennomføres av ansatte i bydelene, og den ble første gang gjennomført i 2021. Målingen inneholder kun ett spørsmål: «Hvor fornøyd er du med livet ditt, samlet sett?». Svaret angis på en skala fra 1 «Veldig misfornøyd» til 7 «Veldig fornøyd». I 2022 ble det lagt inn svaralternativ «ønsker ikke å svare». Svarene på spørsmålet registreres i fagsystemet av ansatte i bydelene. Bydelene avgjør selv i hvilke sammenhenger spørsmålet stilles. Resultatene er hentet fra Helhetlig russtatistikk 2024, Velferdsetaten.

I 2024 har alle 15 bydelene gjennomført livskvalitetsmålinger, og samlet har 1 124 brukere besvart spørsmålet. I 2023 og 2022 var det henholdsvis 13 og 12 bydeler som samlet inn data, noe som medførte noe færre besvarelser totalt sett for Oslo.

Det er stor variasjon mellom bydelene når det gjelder hvor mange tjenestemottakere som har besvart spørsmålet. I bydelene Nordstrand, Stovner og Vestre Aker har henholdsvis 29, 19 og 23 brukere svart, mens antall besvarelser i bydelene Ullern, Gamle Oslo og Grünerløkka var 139, 118 og 121. Totalt var det kun 57 forespurte brukere i Oslo som ikke ønsket å svare på spørsmålet.

Uavhengig av antall besvarelser, så er det regnet ut et gjennomsnittlig skår per bydel. Som figuren under viser varierer skår fra 3,3 til 5,1, med et gjennomsnitt for alle bydelene på 3,9. Det vil si at gjennomsnittlig skårer klientene at de er «Blandet, både fornøyd og misfornøyd» med

livet samlet sett. 81 personer som utgjør 7,2 prosent av brukerne som har besvart spørsmålet oppgir at de i er «veldig misfornøyd» med livet generelt sett.

	2021	2022	2023	2024
Alna	3,9	4,2	4,1	4,0
Bjerke	4,2	4,1	4,3	3,6
Frogner	3,8	5	4,0	4,0
Gamle Oslo	4,3	4,6	4,1	4,1
Grorud	4,3	4	4,3	3,4
Grünerløkka	4,2	3,7	4,1	3,7
Nordre Aker		4,5	4,2	3,4
Nordstrand	4,0	4,2	3,5	3,6
Sagene	3,6	4,1	3,6	3,3
St. Hanshaugen	4,2	4,2	4,1	4,1
Stovner	4,5	4,2	3,4	3,5
Søndre Nordstrand				3,7
Ullern		4,4	4,8	5,1
Vestre Aker	3,7			3,5
Østensjø	3,8		4,2	4,2
Totalt Oslo	4,1	4,3	4,1	3,9

Figur 2: Gjennomsnittsskår på spørsmålet «Hvor fornøyd er du med livet ditt, samlet sett?» fordelt på bydel fra 2021 til 2024

Det er relativt liten gjennomsnittsendring fra 2023 til 2024, fra 4,1 til 3,9. Det er derfor vanskelig å trekke noen veldig klare konklusjoner på bakgrunn av kartleggingen. Det blir viktig å følge denne kartleggingen i årene som kommer, for å se om det blir noen tydeligere utviklingstrekk.

3.2 VELs institusjonstilbud

Målet har vært et institusjonstilbud i tråd med Temaplan for Oslo kommunes rusinstitusjoner og som er bedre tilpasset bydelens etterspørsel.

3.2.1 Flere plasser innen forsterket bo- og behandling

Måleindikator: En økning i antall plasser innen forsterket bo- og behandlingstilbud fra 28 til 55 innen 2026.

Resultat: Ikke oppnådd, men en konseptvalgutredning, KVVU Trygg+, er under utarbeidelse.

Ingen nye plasser innen forsterket bo- og behandling er blitt opprettet innen utgangen av 2024. Måleindikatoren strekker seg ut over perioden til PRIOslo. I arbeidet med forslag til handlingsplan for rusinstitusjonsplasser 2024-2025 ble det foreslått å sette ut på anbud 8 plasser innenfor denne kategorien. Dette ble ikke vedtatt i endelig handlingsplan. Velferdsetaten jobber med en KVV Trygg+ for opprettelse av et tiltak for menn og et tiltak for kvinner.

3.2.2 Brukerstyrte plasser

Måleindikator: Ha opprettet brukerstyrte plasser ved ressursentre og utredet brukerstyrte plasser ved innenfor alle tjenestekategorier ved kommunale rusinstitusjoner, jf. brev sendt Velferdsetaten 22.04.21.

Resultat: Oppnådd

Fra 1.1.23 er det etablert brukerstyrte plasser på alle institusjonskategoriene til Velferdsetaten, med unntak av akutenhetene, som dette ikke er aktuelt for.⁸

Bydelen må fatte vedtak om tjenesten, som en forutsetning for inngåelse av avtale. Opphold på brukerstyrt plass kan ha varighet på inntil 14 dager. Det er ikke karenstid mellom oppholdene. Formål med oppholdet på brukerstyrt plass er å forebygge kriser og tilbakefall, stabilisering av livssituasjon og å fremme økt selvstendighet og trygghet.

Det er mulighet for å inngå avtale om brukerstyrt plass i forkant av utflytting ved alle rusinstitusjonen i VEL, med unntak av akuttinstitusjonene. Dersom bydel, beboer og institusjoner er enige om at avtale om brukerstyrt plass inngås, fattes vedtak av bydel.

I 2024 var det ni brukerstyrte opphold, noe som er fem flere enn i 2023. Det var åtte personer som benyttet tilbudet i 2024, mens det var tre personer i 2023.

Brukerstyrte opphold ble gjennomført ved Haugenstua ressursenter, Vestli ressursenter, Syningom omsorgssenter og Holmen, Krikens bymisjon. Det kan være inngått avtale om brukerstyrt plass for flere tidligere beboere enn de som har benyttet tilbudet.

I bydelsmøtene som ble arrangert i forbindelse med PRIOslo var det flere bydeler som ga uttrykk for at det kunne vært hensiktsmessig å benytte brukerstyrte plasser utover det som gjøres i dag. Det var imidlertid også bydeler som uttalte at når vedtak om brukerstyrt opphold var inngått, så ble dette benyttet uten at de fikk informasjon om oppholdene. De opplevde at dette kunne medføre utfordringer i deres oppfølging av den enkelte bruker.

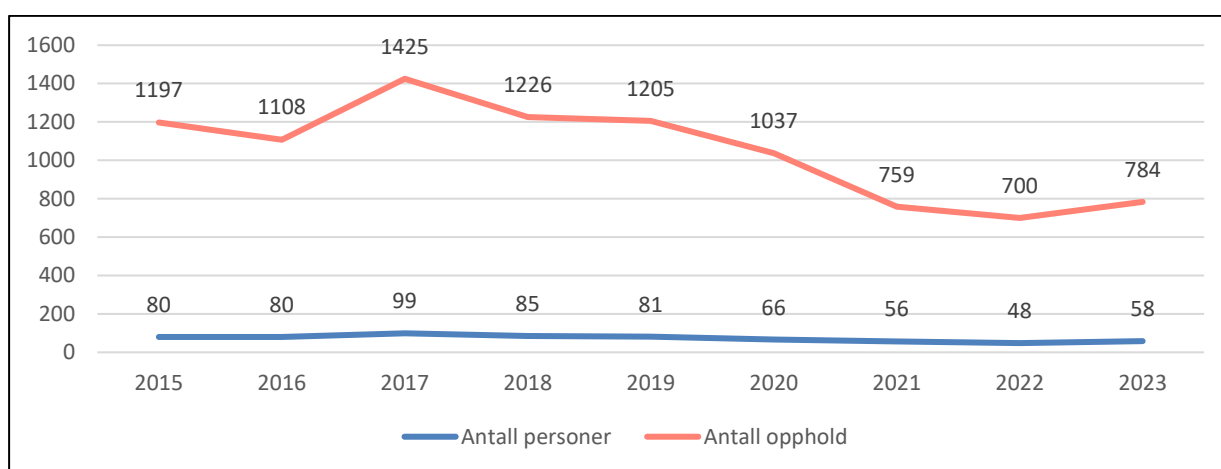
⁸ Voldsutsatte kvinner har rettigheter etter krisesenterloven og kan selv ta kontakt for opphold ved Thereses hus.

3.2.3 Reduksjon i over ti inntak i året

Måleindikator: 10 prosent reduksjon i antall personer med over ti inntak eller mer i året.

Resultat: Oppnådd, med en reduksjon på 12 prosent.

I 2023 var det 58 personer som hadde ti inntak eller mer i løpet av ett år. Samlet hadde disse personene 784 opphold i VEL, noe som utgjør 23 prosent av alle inntak. Personer med ti inntak eller mer utgjør fem prosent av alle som har bodd i VELs rusinstitusjoner i 2023.

Figur 3: Antall personer og antall opphold for personer med ti inntak eller mer i løpet av ett år i årene 2015 til 2023

Det er to bydeler som ikke har hatt personer med ti inntak eller mer i løpet av året, mens to bydeler har hatt ni personer med ti inntak eller mer. De øvrige bydelene har mellom en og seks personer med ti inntak eller mer i løpet av ett år. Det er 14 kvinner og 44 menn som har hatt ti inntak eller mer i løpet av 2023. En kvinne og to menn er under 25 år, mens fem menn er mellom 55 og 69 år. De øvrige er mellom 25 til 55 år. 36 av personene med ti inntak eller mer, er utskrevet 127 ganger med øyeblikkelig virkning på grunn av vold eller trusler om vold. I de aller fleste tilfellene har personene fått tilbud om opphold ved annen institusjon. Sammenlignet med årene 2015 til 2019 har det vært en nedgang i antall personer med ti inntak eller mer. Det er imidlertid ti flere personer i 2023 som har hatt ti inntak eller mer i 2023, sammenlignet med 2022. Velferdsetaten skal fortsette sitt samarbeid med bydelene for å bidra til mer helhetlige og langvarige tjenester for personer som har behov for institusjonsplass. Informasjonen er hentet fra Helhetlig russtatistikk 2024.

I måleperioden fra 2020 til 2023 har antallet gått ned fra 66 til 58, noe som utgjør en reduksjon på 12 prosent.

3.2.4 Livskvalitetsmåling rusinstitusjoner

Måleindikator: Under 10% av besvarelsene på brukerundersøkelsene om livskvalitet har score 1 (skala fra 1 - 5). Gjennomsnittet på besvarelsene er på over 3,5 (skala fra 1 - 5)

Resultat: Nesten oppnådd. Velferdsetatens rusinstitusjoner har en gjennomsnittsskår på 3,15 «i noen grad» fornøyd med livet generelt. I de ideelle rusinstitusjonene er gjennomsnittsskåren høyere med 3,41, som ligger tett opp mot måleindikatoren på 3,5 i gjennomsnittsskår.

Spørsmålet «hvor fornøyd er du med livet ditt totalt sett» på blir stilt beboerne under opphold ved de kommunale og ideelle rusinstitusjonene. Spørsmålet besvarer på skalaen 1 (ikke i det hele tatt) til 5 (i svært stor grad).

Institusjonene har gjennomført livskvalitetsmålingene noe ulikt. Ved de kommunale rusinstitusjonene er spørsmålet stilt i forbindelse med brukerundersøkelsen. Ved de fleste kommunale rusinstitusjonene gjennomføres denne årlig, men Dalsbergstiens hus har valgt å gjennomføre brukerundersøkelse flere ganger i året og Thereses hus har valgt å gjennomføre brukerundersøkelse ved slutten av oppholdet. I og med at brukerundersøkelsene ved flere institusjoner er gjennomført flere ganger i året, er det ikke mulig å oppgi hvor mange unike beboere som har besvart spørsmålet. I 2023 har 399 beboere ved VELs rusinstitusjoner gjennomført brukerundersøkelsen, men bare 256 beboere har besvart spørsmålet om opplevd livskvalitet.

Ved de ideelle ressurs- og omsorgsinstitusjonene stilles spørsmålet om opplevd livskvalitet i forbindelse med resultatmåling. Resultatmåling skal gjennomføres minimum hver 3. måned, men alle institusjonene rapporterer om hyppigere bruk. Flere beboere har besvart spørsmålet om opplevd livskvalitet flere ganger i løpet av et år. Enga omsorgssenter stiller i tillegg spørsmålet i brukerundersøkelsen som et tiltak for å nå hele beboergruppen. Ved utredning- og videreformidling stilles spørsmålet om opplevd livskvalitet i brukerundersøkelsen. Holmen har gjennomført en undersøkelse i 2023, Fagerborg har gjennomført tre. Ved de ideelle rusinstitusjonene VEL har avtale med ble spørsmålet om opplevd livskvalitet besvart 342 ganger fordelt på 181 beboere i 2023.

Gjennomsnittlig skår for de kommunale rusinstitusjonene er 3,15, «i noen grad» fornøyd med livet generelt. Lavest gjennomsnittsskår er ved ressursentrene der beboere er rusfrie, mens høyest gjennomsnittsskår er ved omsorgsinstitusjonene der beboerne er i aktiv rus. 22 personer, dvs. 5,5 prosent av de som har besvart opplever at de «ikke i det hele tatt» er fornøyd med livet generelt sett.

Kommunale rusinstitusjoner	Gjennomsnitt skår	Antall gjennomført	Antall besvart	Antall plasser
Akutt-, utrednings og videreformidlingsenheter	3,02	225*	106	102
Mestringsenheter	3,09	76	65	109
Omsorgssentre	3,69	34	23	63
Omsorgssenter rusfri	3,61	22	21	22
Ressurssentre	2,85	27	27	58
Forsterket bo- og behandling	3,28	15	14	28
Kommunale rusinstitusjoner	3,15	399	256	382

Figur 4: Gjennomsnittsskår på livskvalitetsmåling ved kommunale rusinstitusjoner, antall gjennomført, antall som har besvart spørsmålet samt antall plasser (kilde VEL)

*På grunn av brann ved Marcus Thranes hus ble det ikke gjennomført brukerundersøkelse høsten 2023.

De ideelle rusinstitusjonene har fått en gjennomsnittsskår ble 3,41. Ti personer, dvs. 3,4 prosent av beboerne ved de ideelle rusinstitusjonene gir tilbakemelding om at de «ikke i det hele tatt» er fornøyd med livet generelt sett.

Ideelle rusinstitusjoner	Gjennomsnitt skår	Antall gjennomført	Antall plasser
Utredning- og videreformidling, aktiv rus	3,66	30	21
Utredning- og videreformidling, rusfri	2,9	10	23
Omsorgssentre	3,29	178	80
Ressurssentre	3,55	124	44
Ideelle rusinstitusjoner	3,41	342	168

Figur 5: Gjennomsnittsskår på livskvalitetsmåling ved ideelle rusinstitusjoner VEL har avtale med, antall gjennomført og antall plasser (Helhetlig russtatistikk 2024)

3.3 Bydelens tjenestetilbud

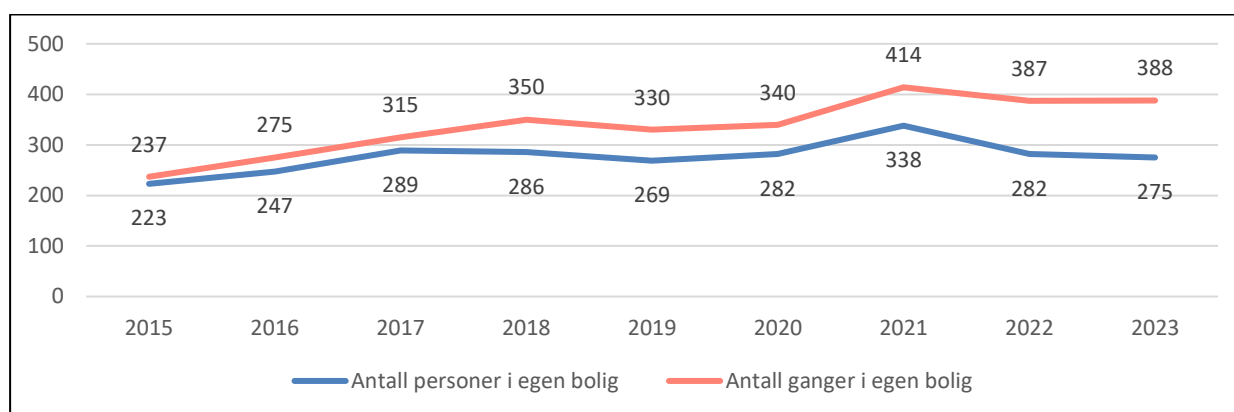
Målsettingen har vært et tjenestetilbud i bydelene som kan ivareta behovene til personer med rusproblemer. PRIOslo har innhentet informasjon i februar 2020, juni 2021, juni 2022, juni 2023 og juni 2024 fra bydelene om status på omstillingen fra en institusjonsbasert rusomsorg til boligtilbud i bydelene med desentraliserte tjenester.

3.3.1 Flytting til bolig etter opphold i VELs institusjoner

Måleindikator: 10 prosent økning i antall personer som flytter til egen bolig etter opphold i VELs institusjoner.

Resultat: Delvis oppnådd. Målet ble mer enn nådd fra 2020 til 2021, mens det deretter har vært et stabilt nivå på utflytting fra VEL til bydel, men ikke en prosentvis økning.

Det var totalt 275 personer som en eller flere ganger flyttet fra rusinstitusjon til egen bolig i 2023. Til sammen er det registrert 388 flyttinger til egen bolig. Dette var om lag like mange personer som året før.

Figur 6: Antall personer og antall ganger personer har flyttet fra rusinstitusjon til egen bolig fra 2015 til 2023

De fleste som har flyttet til egen bolig, har bodd ved rusfri korttidsinstitusjon. 82 personer som har bodd ved rusfri korttidsinstitusjon har samlet flyttet 168 ganger inn i eller tilbake til egen bolig.

Fra 2020 til 2021 var det en økning på 20 prosent i antall personer som ble flyttet ut fra VELs institusjoner til egen bolig. I 2022 var tallet likt som i 2020 på 282. For 2023 var antallet omtrent stabilt med 275 personer som ble flyttet fra institusjon til bolig.

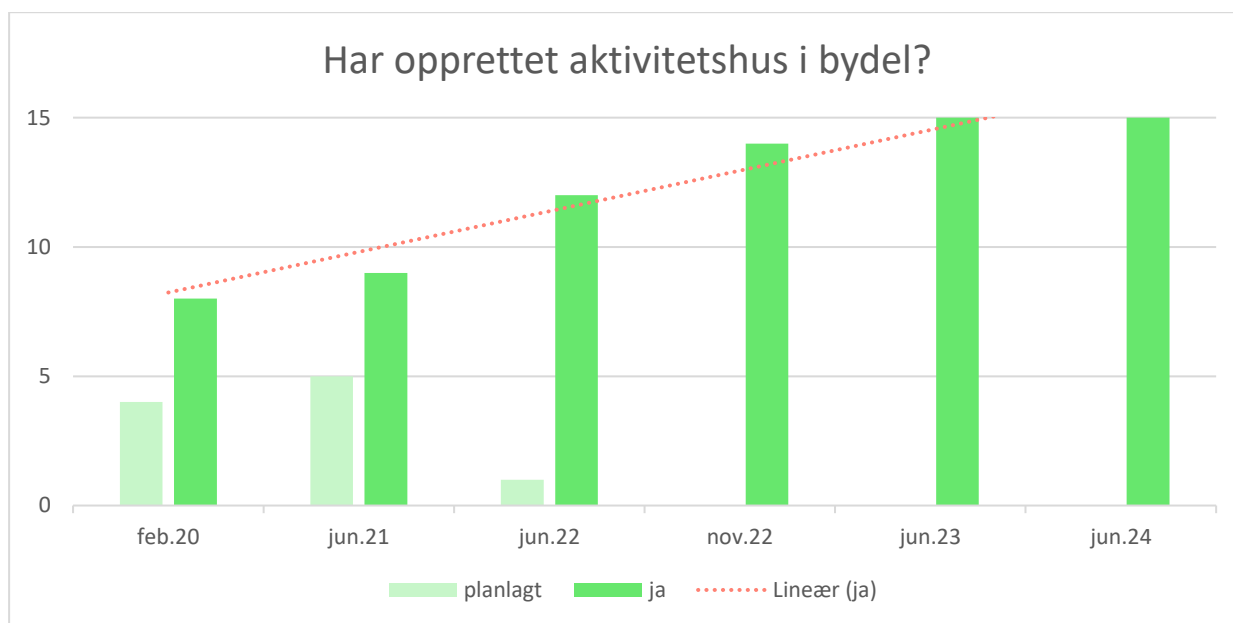
At bydelene år på år klarer å flytte så mange personer ut fra rusinstitusjonene til bolig i egen bydel, viser at bydelene legger ned et stort arbeid i å hente ut personer på institusjon og til egen bydel. Antall utflyttinger fra rusinstitusjon til bydel har vært høyt, men relativt stabilt de siste årene.

3.3.2 Aktivitetshus i bydel

Måleindikator: Alle bydeler har etablert et Aktivitetshus e.l. enten i egen regi eller i samarbeid med ideell sektor.

Resultat: Oppnådd.

Alle bydelene har aktivitetshus i en eller annen form. Flere samarbeider med ideelle organisasjoner om tilbudet. Bydelene Frogner, Ullern og Vestre Aker opprettet Kastanjen aktivitetshus i 2020. Bydel Bjerke åpnet Bjerke aktivitetshus i 2020 i samarbeid med Kirkens Bymisjon. Bydel Alna opprettet Verdensrommet i mai 2021, Bydel Grorud har Regnbuen, og Bydel Stovner har to væresteder i forbindelse med kommunale blokker. Bydel Sagene har et tilbud i egen regi samt Stedet Sagene som driftes av Frelsesarmeen. Bydel Grünerløkka har etablert tilbudet «Kjeller'n» i tilknytning til en kommunal blokk, mens Bydel Nordre Aker har utvidet tilbudet ved Recoverycenteret. Bydelene Østensjø og Søndre Nordstrand etablerte henholdsvis Kroken og På Sporet sommeren 2022. Bydel Nordstrand sitt aktivitetshus Broa og Bydel Gamle Oslos Aktivitetshus 31B ble utvidet til å også omfatte personer med rusproblemer høsten 2022. Bydel St. Hanshaugen driver ulike tilbud i Bolig- og aktivitetshuset i Akersveien 17.

Figur 7: Utvikling i antall aktivitetshus i bydel i perioden 2020 til 2024.

PRIOslo startet i 2023 et eget nettverk for aktivitetshus. Målgruppen for nettverkssamlingene er ledere eller hovedansvarlige for den daglige driften ved aktivitetshusene i bydelene, men også de byomfattende aktivitetshusene har blitt invitert. Målsettingene for nettverket har vært:

- Erfarings- og kompetansedeling mellom aktivitetshusene
- Økt samhandling og samarbeid mellom aktivitetshusene

- c. Gi oppdatering på relevante ruspolitiske tema og prosesser nasjonalt og kommunalt

Fem samlinger har blitt gjennomført totalt. To høsten 2023 og tre samlinger i 2024.

Aktivitetshusene var helt sentrale bidragsytere i arbeidet med evaluering av desentraliseringen på rusfeltet i Oslo. Rapporten ble levert av Oslo Economics 15. november 2024.

3.3.3 Ambulante tjenester

Måleindikator: Alle bydeler har etablert fleksible ambulante tjenester

Resultat: Oppnådd

Alle bydeler har etablert oppfølgingstjenester og ambulante team.

I 2020 hadde to av bydelene RusFACT-team. I perioden 2021 til 2024 hadde fem av bydelene opprettet RusFACT team i samarbeid med spesialisthelsetjenesten. En bydel har startet planleggingen i 2023 for å opprette et slikt team. En annen bydel har oppgitt at de aktivt har valgt bort RusFACT-modellen, fordi det vil være enda et tilbud der pasientrettighetslovverket får definere hvem som får tilbudet, noe som vil ekskludere mange av de med mest sammensatte problemer. 11 bydeler oppgir at de har FACT-team i 2024 for personer med psykiske lidelser, og flere av disse åpner for personer som har rus som tilleggsproblem. De som ikke har FACT team oppgir ulike årsaker til dette. Ofte skyldes dette spesialisthelsetjenesten. En bydel har bevisst ikke ønsket å etablere FACT på grunn av de strenge inkluderingskriteriene.

Alle bydeler har booppfølgingstjenester og ambulante team bla. i form av fleksibelt oppfølgingsteam (FOT).

3.3.4 Dreid innsatsen

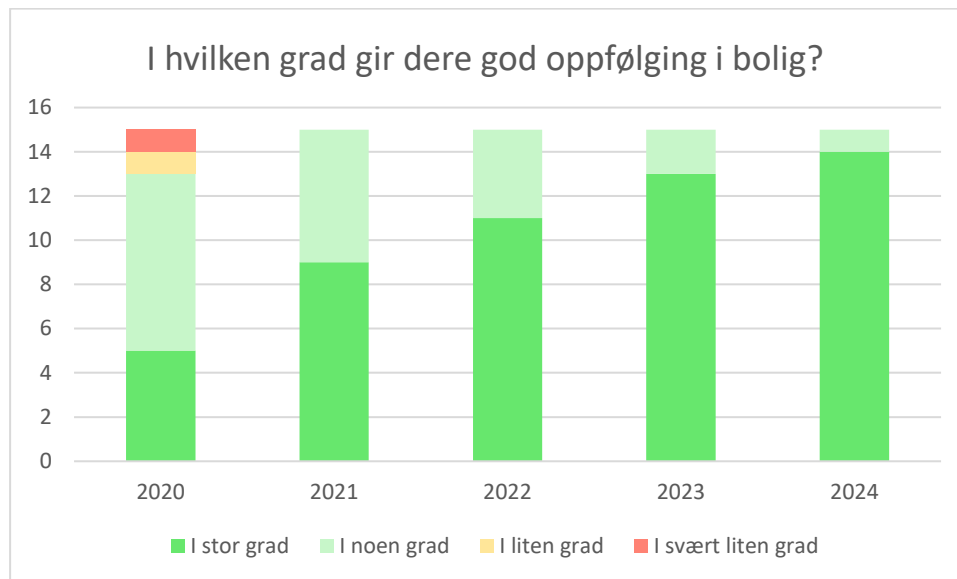
Måleindikator: Alle bydeler har dreid innsatsen sin for å kunne bosette flere fra Velferdsetatens institusjoner

Resultat: Oppnådd

I 2020 var det ni bydeler som hadde dreid innsatsen sin for å kunne bosette flere fra Velferdsetatens institusjoner. I 2021 hadde alle 15 bydeler dreid innsatsen sin for å kunne bosette flere fra Velferdsetaten.

Alle bydelene vurderer at de har årsverksinnsats som i stor grad (13 bydeler i 2023 og 12 bydeler i 2024) eller i noen grad (to bydeler i 2023 og tre bydeler i 2024) er i tråd med byrådets føringer. Veldig mye har skjedd på tjenestesiden i bydelene siden starten av 2020. Bydelene gir

uttrykk for at den store utfordringen framover er å få på plass en differensiert boligkjede i bydelene for å kunne ta imot flere fra Velferdsetatens institusjoner. Tjenestene er i stor grad bygget opp, men alle bydeler uttaler et stort og økende behov for flere samlokaliserte boliger med personalbase for å kunne bosette flere fra rusinstitusjonene i egen bydel, jf. gruppene 4 og 5 i Matrise for rusfeltet.

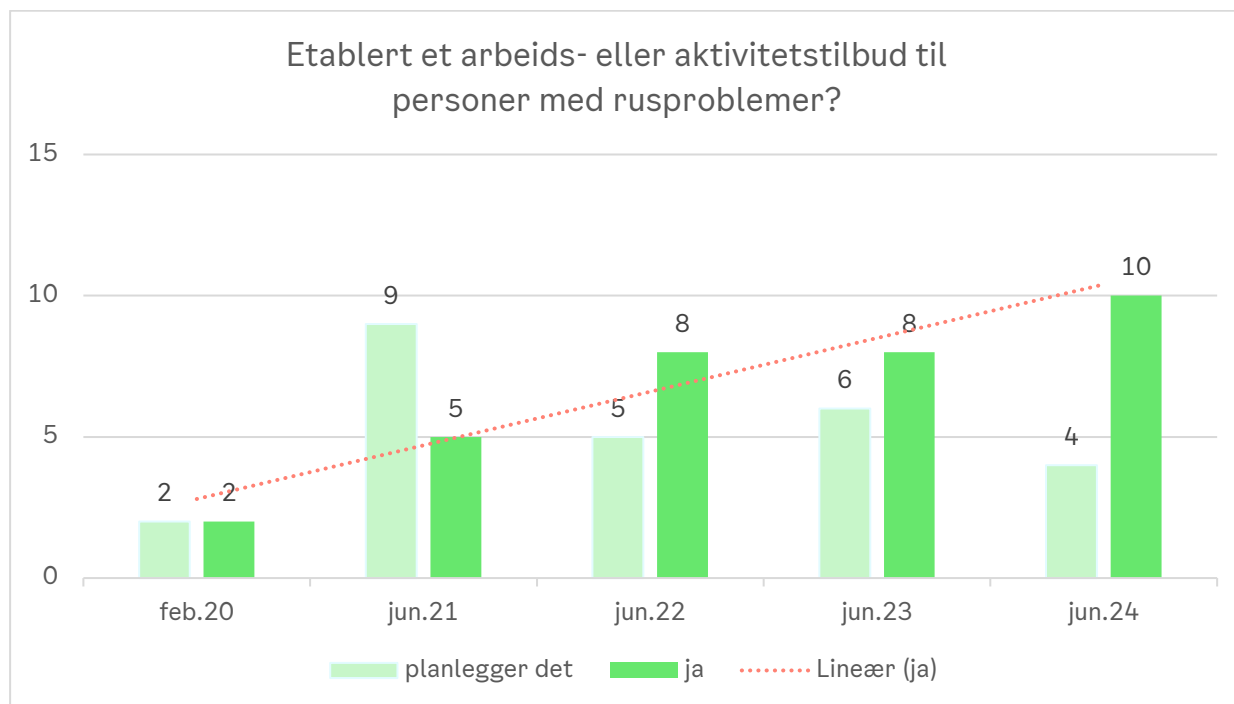
Figur 8: Utvikling i kvalitet på oppfølging i bolig i bydelene i perioden 2020 til 2024.

Bydelene ble også bedt om å vurdere i hvilken grad de gir et godt tilbud om oppfølging i egen bolig til personer med rusproblemer. 14 bydeler vurderer at de gir god oppfølging i bolig i stor grad (mot fem i 2020, ni i 2021, 11 i 2022 og 13 i 2023). Den siste bydelen mener de gjør det i noen grad. Ingen bydeler mener de gjør det i liten grad, eller svært liten grad.

3.3.5 Arbeids- og aktivitetstilbud

Måleindikator: Alle bydelene har etablert et arbeids- eller aktivitetstilbud rettet mot personer med rusproblemer

Resultat: Delvis oppnådd

Figur 9: Utvikling i bydelenes arbeids- og aktivitetstilbud i bydelene fra 2020 til 2024.

Det har vært en svært positiv utvikling i antall bydeler som har etablert arbeids- og aktivitetstilbud i måleperioden. I februar 2020 hadde bare to bydeler etablert et arbeids- og aktivitetstilbud. I 2021 var antallet økt til 5. I 2022 og det påfølgende året hadde 8 bydeler etablert dette, og i juni hadde hele 10 bydeler etablert et arbeids- og aktivitetstilbud. Fire bydeler planlegger å opprette dette i tillegg.

Selv om ikke alle bydelene har etablert dette, som målekriteriet sier, så har det vært en svært positiv utvikling. Flere bydeler etterspør imidlertid en tydeligere ansvarsfordeling mellom etat/byomfattende tilbud og tilbud som skal etableres i bydel. Det er krevende for en bydel å etablere et reelt arbeidstilbud til personer med rusproblemer, og flere PRIOslo kontaktpersoner i bydel har nevnt at gode arbeidstilbud bør driftes som en byomfattende løsning, mens bydelene bør tilby aktivitets- og enklere arbeidstilbud.

Byomfattende kommunale arbeids- og aktivitetstiltak omfatter Nyttig arbeid og Arbeidsrettet rusbehandling som begge er driftet i regi av Velferdsetaten. I 2023 hadde Nyttig Arbeid 57 deltakere som i løpet av året har vært i jobb i tiltaket. Dette er 18 flere personer sammenlignet med året før.

3.3.6 Implementert Oslostandard for rusfaglig arbeid

Måleindikator: Alle bydeler har implementert Oslostandard for rusfaglig arbeid i relevante tjenester.

Resultat: Oppnådd

Korus Oslo har sammen med VEL hatt ansvar for å fasilitere nettverk der representanter fra alle bydeler deltar for å sikre implementering av Oslo standard for rusfaglig arbeid. Målet for nettverket er å sikre gode og likeverdige tjenester i Oslo kommune til personer med rusproblemer, og implementere Oslo standarden.

Nettverket har møter fire ganger i året. Det er i tillegg nedsatt mindre arbeidsgrupper som på oppdrag fra nettverket utarbeider forslag til endringer eller satsinger. Nettverket har siste året arbeidet særlig med følgende områder:

- Utforming av felles mal for kartlegging av brukernes livssituasjon, ressurser og behov. Mål et er at denne integreres som en del av fagsystemene som benyttes i bydel.
- Bidra til økt brukermedvirkning. Dette er gjort gjennom utarbeidelse av felles brukerundersøkelse, brukermedvirkning gjennom deltagelse i råd og utvalg og vurdering av behov for kompetansehevende tiltak knyttet til bruk av tilbakemeldingsverktøy.

3.4 Bolig

Målet har vært ny organisering for boligframskaffelse for personer med samtidige rus- og psykiske helseproblemer.

3.4.1 Organisering

Måleindikator: Sentral operativ bestillerfunksjon er etablert i AIS, nå SET.

Resultat: Oppnådd

Opprinnelig lå denne funksjonen hos bydelene. I juni 2022 ble funksjonen operativ bestiller sentralisert og lagt til byrådsavdelingen for arbeid, integrering og sosiale tjenester (AIS), nå byrådsavdeling for sosiale tjenester (SET). Dette var et toårig prøveprosjekt. Etter disse to årene var det en høringsrunde med bydelene og relevante etater med tilråding om å legge funksjonen til Velferdsetaten. Velferdsetaten får tilført to årsverk fra 01.01.25 for å utføre funksjonen som Operativ bestiller. I budsjettforslaget 2025 omtales det som et ansvar for boligframskaffelse for vanskeligstilte, herunder til personer med rusproblemer. I tillegg har framskaffelse av barneboliger også ligget hos operativ bestiller.

3.4.2 Anskaffet flere boliger

Målet var å anskaffe flere boliger for personer med samtidige rus- og psykiske helseproblemer i bydelene.

Måleindikator 1: Idealløsning for modulbygg for samlokaliserte boliger med base for personer med samtidige rus- og psykiske helseproblemer er detaljert ut.

Resultat: Oppnådd

Måleindikator 2: Flere ordinære kommunale utleieboliger for personer med samtidige rus- og psykiske helseproblemer er anskaffet i alle bydeler.

Resultat: Oppnådd

Idealløsning for modulbygg

- **Mer effektiv framskaffelse av boliger til personer med rusproblemer:** Prosjektet har gitt svært gode resultater. Prosjektet ble støttet over tre år av Husbanken.
 - *Matrise for rusfeltet* deler personer med samtidige rus- og psykiske helseproblemer i syv grupper basert på funksjonsnivå. Matrisen har sørget for felles forståelse for målgruppens behov og et felles språk. Den er utvidet med en egen del om ulike typer baser og helhetlig tiltakskjede ble lagt inn i matrisen. Styringsgruppen har tilsluttet seg at matrisen skal legges til grunn for boligframskaffelse i Oslo.
 - Matrisen ble lagt til grunn for boligbehovskartleggingen i 2022, slik at behovet for de ulike type boligløsningene i Oslo er kartlagt. Husbanken kaller matrisen innovativ, og den er blitt tatt i bruk av andre kommuner.
 - Det er utarbeidet generiske planløsninger og tekniske tegninger for to boenheter og en base. Plantegningene kan brukes både for småhus og for samlokaliserte boliger med base, og de kan bygges enten som plassbygd løsning eller som modul.
 - Det er etablert tre ulike boligstandarder for de ulike gruppene i matrisen; ordinær, forsterket og ekstra forsterket boligstandard.
 - Det er laget Kravspesifikasjon Forsterkede boliger som kan brukes overfor leverandører i anskaffelser. Det er også laget et foreløpig utkast til SKOK.

Flere ordinære kommunale utleieboliger

Hvis vi ser generelt på porteføljen av kommunale utleieboliger var antallet per 01.01.2020 på 11 384 boliger. Siste tilgjengelige årsrapport fra Boligbygg viser at 31.12.23 hadde beholdningen økt til 11 873. I løpet av disse fire årene hadde **porteføljen økt med 489 boenheter, en økning på 4,3 prosent**. Tall for 2024 foreligger ikke før årsrapporten til Boligbygg er klar i 2025.

Tabell 3: Tabellen viser totalt antall kommunale utleieboliger i perioden fra 1.1.20 til 31.12.23

2019	2020	2021	2022	2023
11 384	11 502	11 543	11 603	11 873

Hvis vi ser på utviklingen av samlokaliserte boliger med base for personer med samtidige rus- og psykiske helseproblemer så har også dette økt litt i perioden fra 2020 til 2024:

Tabell 4: Tabellen viser oversikt over bydelenes innrapporterte tall på antall samlokalisert boliger med personalbase i egen bydel i perioden 2020-2024

Bydel	feb.20	jun.21	jun.22	jun.23	jun.24
Alna	4	4	4	4	4
Bjerke	10	10	22	22	22
Frogner	0	0	0	0	0
Gamle Oslo	0	0	0	0	30
Grorud	3	3	3	3	3
Grünerløkka	20	0	0	0	0
Nordre Aker	0	0	0	0	0
Nordstrand	0	0	0	0	0
Sagene	0	24	24	0	0
St. Hanshaugen	25	28	27	26	26
Stovner	4	4	4	21	21
Søndre Nordstrand	0	0	0	0	0
Ullern	0	0	0	0	0
Vestre Aker	0	0	0	0	0
Østensjø	0	0	0	7	7
Totalt	66	73	84	83	113

I 2020 feilrapporterte Grünerløkka 20 samlokaliserte boliger med personalbase, som de ikke rapporterte de påfølgende årene. Bydelen brukte disse boligene til annen målgruppe enn rus. Sagene hadde bemannet personalbase i en periode, men avviklet dette. Økningen i 2022 skyldtes 12 boliger som Bydel Bjerke etablerte i Refstadveien 100, der man etablerte en basefunksjon i en allerede eksisterende boligblokk, men dermed endret målgruppe til rus. I 2023 kom det en stor økning også i innrapporterte tall fra Stovner og også en liten økning i Østensjø. Dette er ikke nyanskaffede boliger med personalbase, men eksisterende kommunale utleieboliger der man har etablert en basefunksjon i tilknytning til boligene og også helt eller delvis endret målgruppe.

I tallene ligger det en økning i antall samlokaliserte boliger med personalbase for personer med rus- og psykiske helseproblemer fra 66 til 113. Årsaken er ikke nybygg eller nyanskaffelser, men etablering av personalbase i tilknytning til eksisterende kommunale bygårder eller blokker.

Behovet for antall samlokaliserte boliger med personalbase har i perioden økt mye mer enn det man har klart å etablere, fra rundt 300 i 2020 til 438 i november 2022. Tallene fra boligbehovskartleggingen i november 2024 vil foreligge ved begynnelsen av 2025.

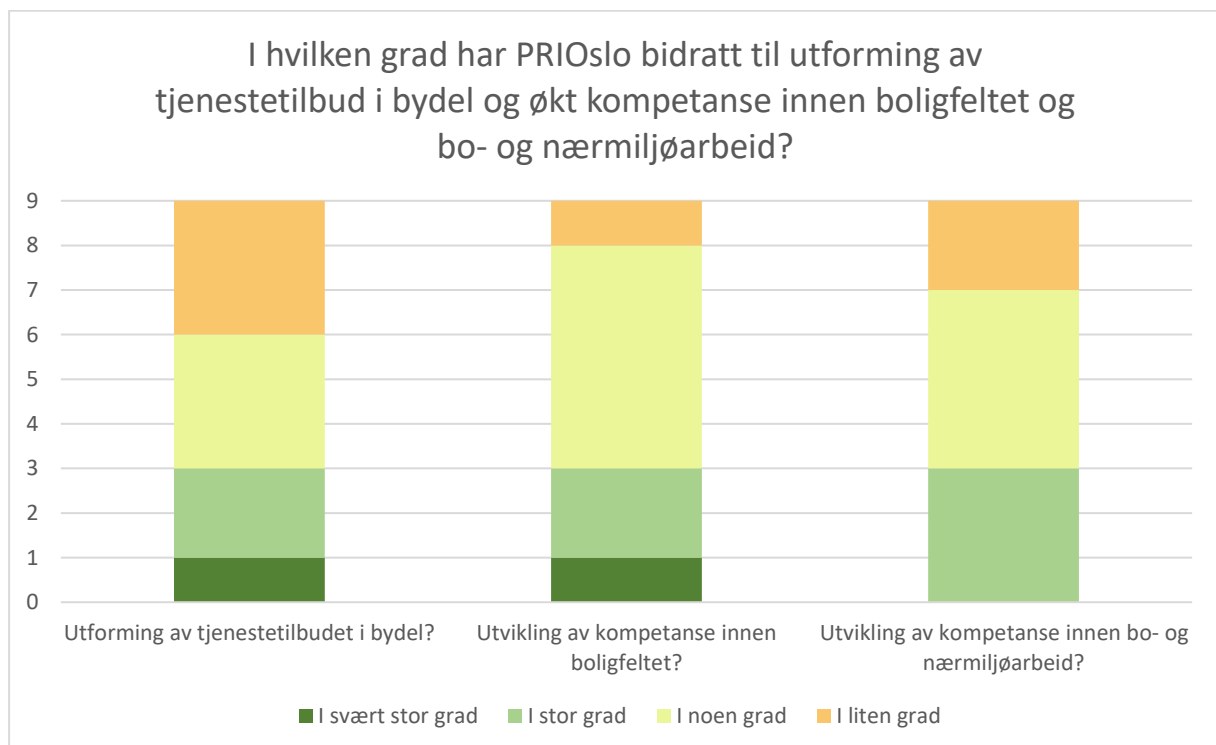
4 De deltagende aktørenes vurdering av PRIOslo

En spørreundersøkelse i forms er sendt ut til alle kontaktpersonene i bydelene, de ideelle organisasjonene, Helseetaten, Boligbygg og Husbanken, som alle har vært med i arbeidet gjennom hele perioden. Svarene er anonyme. Spørsmålene som ble sendt ut ligger i vedlegg 2.

Svarfristen ble satt til en uke. Det kom inn 9 svar. Graderingen de kunne velge mellom var: I svært stor grad – i stor grad – i noen grad – i liten grad – ikke i det hele tatt. Det var ingen som svarte «Ikke i det hele tatt». Derfor fremkommer ikke dette svaralternativet i figurene under.

4.1.1 Hva har PRIOslo betydd for utvikling av tjenester og kompetanse?

I spørreundersøkelsen ble det spurt om i hvilken grad PRIOslo har bidratt til utforming av tjenestetilbud i din bydel eller organisasjon? Vi spurte også om i hvilken grad programmet har bidratt til utvikling av kompetanse innen boligfeltet og innen bo- og nærmiljøarbeid.

Figur 10: Fra spørreundersøkelsen på spørsmålet i hvilken grad PRIOslo har bidratt til utvikling i bydelenes tjenestetilbud og kompetanse innen boligfeltet og bo- og nærmiljøarbeid

33 prosent av respondentene mente at PRIOslo i svært stor grad eller i stor grad har bidratt til utforming av tjenestetilbud i bydelen/organisasjon, mens ytterligere 33 prosent mente at PRIOslo i noen grad har bidratt til utformingen av tjenestene. Tre respondenter mente at PRIOslo i liten grad har medført noen endring i tjenestetilbudet. Det er grunn til å anta at respondenter fra etater og statlig organ er blant de siste respondentene.

Bare en respondent mente at PRIOslo i liten grad har bidratt til utvikling på boligfeltet, mens 8 av 9 mener at PRIOslo har bidratt til dette i svært stor grad, i stor grad eller i noen grad.

7 av 9 respondenter svarte at PRIOslo i stor grad eller i noen grad har bidratt til utvikling av kompetanse innen bo- og nærmiljøarbeid.

Respondentene fikk mulighet til å utdype i et eget svarfelt hva arbeidet i PRIOslo har hatt av betydning for deres bydel eller organisasjon:

Tjenester

- Den helhetlige tiltakskjeden er et godt veiledende produkt.
- PRIOslo har hatt betydning for innretningen på våre tilbud, og etterspørsel fra bydelene om ideelles bidrag f.eks. gjennom samskaping.
- Det har gitt en mer tydelig retning for arbeidet.
- Planarbeidet og kartlegginger som har blitt gjennomført har gode verktøy for bydelen.
- Det har vært en målsetning med PRIO at det skal bidra til at bydeler jobber mer likt med målgruppen, det er en god tanke- men vanskelig å gjennomføre i praksis da bydelen har ulikt virkemidler, organisert, brukergrupper som gjør det vanskelig å gjennomføre i bydelen.
- Strukturert program for implementering. Tatt tak i flere områder som kommet til konklusjoner som f.eks. rusvedtak

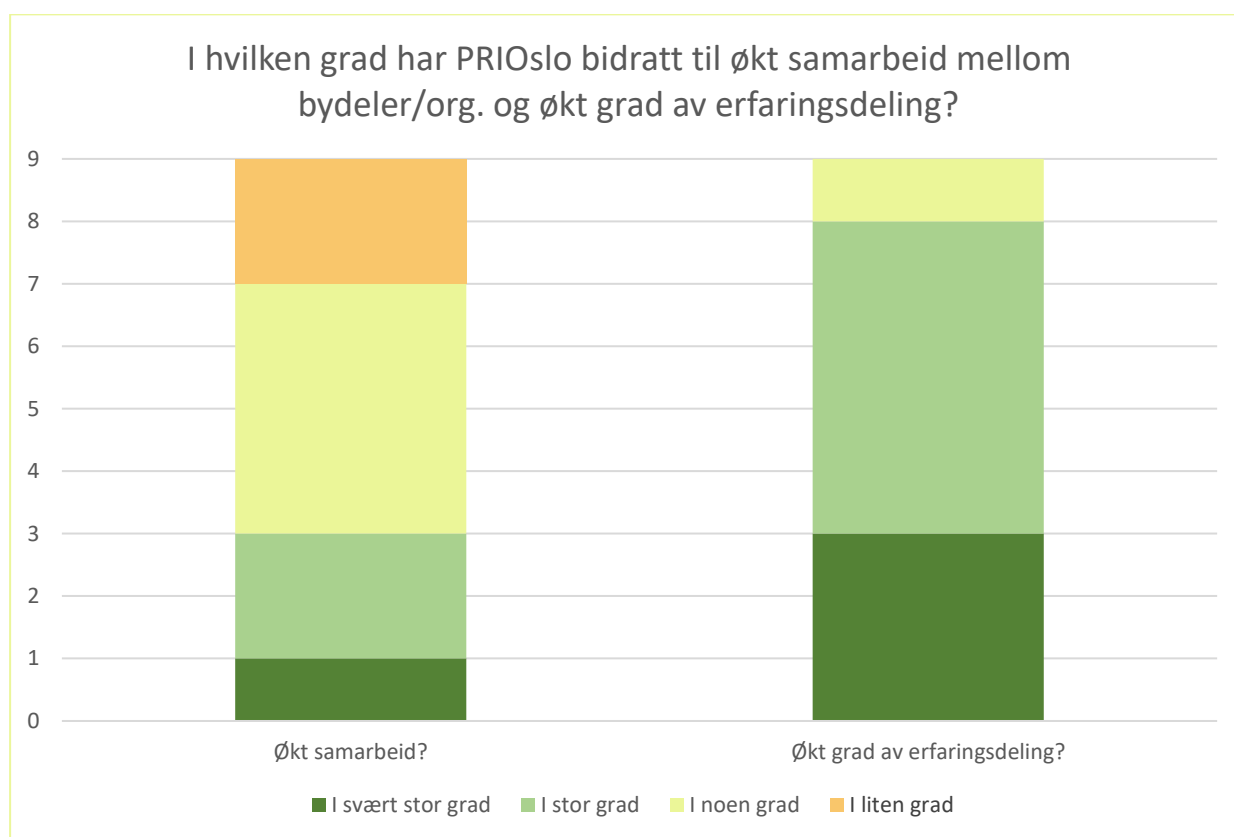
Bolig

- ROP matrisen har blitt et godt dokument som har blitt utarbeidet i PRIO.
- Utarbeidelse av Matrisen har hjulpet masse med å kunne snakke om riktige grupper innad i bydelen, samt alt fokus på vedtaksbaserte tjenester har vært til kjempenytte for oss.
- Verdifull innsikt og utveksling i hvordan man utvikler fysiske boliger
- Boligframskaffelse har fått veldig stor plass, uten noen nevneverdige resultater (så langt).
- Det har blitt utarbeidet en matrise- men boligene/ virkemidlene er fortsatt ikke på plass, og vi antar at dette vil ta lang tid. Det gjør det vanskelig for målgruppen. Men dette ville nok ikke PRIO programmet i seg selv kunne levert.

Ut fra svarene så er det tydelig at PRIOslo har hatt betydning både i utvikling av tjenester i bydelene spesielt, og at programmet har bidratt til kompetanseutvikling både innenfor boligfeltet og innen bo- og nærmiljøarbeid.

4.1.2 Hva har PRIOslo betydd for økt samarbeid og erfaringsdeling?

I spørreskjemaet ble det spurt i hvilken grad PRIOslo har bidratt til økt samarbeid mellom bydeler og/eller organisasjoner, og i hvilken grad programmet har bidratt til økt grad av erfaringsdeling.

Figur 11: Fra spørreundersøkelsen på spørsmålet i hvilken grad PRIOslo har bidratt til økt samarbeid mellom bydeler/organisasjoner og økt grad av erfaringsdeling

33 prosent av respondentene mente at PRIOslo i svært stor grad eller i stor grad har bidratt til økt samarbeid mellom bydeler og/eller organisasjoner, mens ytterligere 44 prosent mente at programmet har bidratt til økt samarbeid i noen grad.

I forhold til erfaringsdeling svarte 89 prosent av respondentene at programmet har bidratt til økt erfaringsdeling i svært stor grad eller i stor grad.

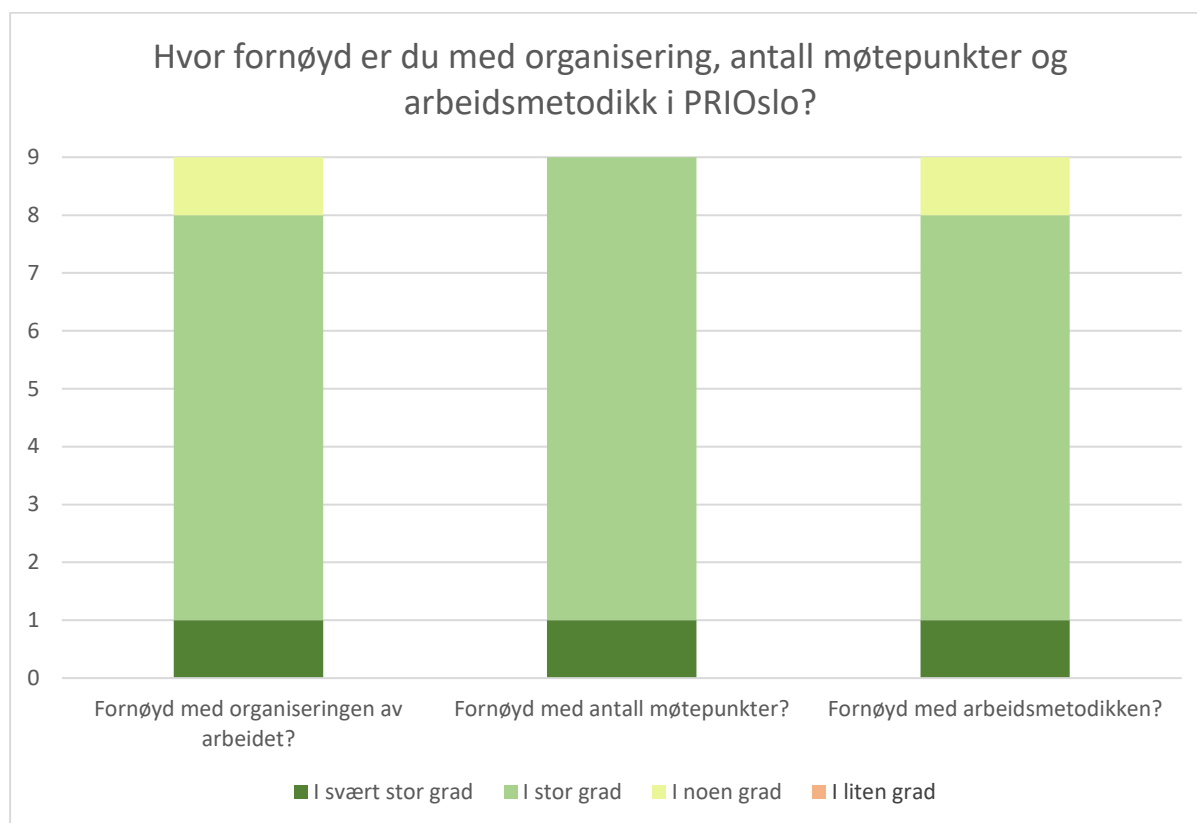
Det var mulig å komme med generelle kommentarer og innspill i spørreskjemaet på PRIOslo sin betydning for samarbeid og erfaringsdeling. Dette svarte respondentene her:

- Synes det har vært bra at bydeler har fått kommet med innspill og samtidig fått nyttig informasjon på ulike temaer.
- Bra med en blanding av viktig info og å kunne gi tilbakemelding.
- Nyttig med erfaringsdeling og oppdatert informasjon.
- Fint å kunne bidra i flere av rapportene.
- De ulike standardene har vært bra - det er fint med styringsdokument. Nettsiden er bra, og håper det vil fortsette å bli oppdatert - fint å ha samlet informasjon. Fint med ressursmøtene - masse god info som er viktig å ta med ut i tjenestene. Det har vært fint at noen har jobbet overordnet med rus/boligarbeidet - det gjør arbeidet i bydel lettere.
- Synes det har vært fint å være på samlinger med andre bydeler og få nyttig informasjonsutvekslinger og oppdateringer på fagfeltet og få kommet med innspill, og at det har vært noen overordnede som har utarbeidet programmet og holdt tak i dette.
- Det har vært fint med felles kunnskapsutveksling og deling av erfaringer, samt informasjon om hva som skjer på feltet.
- Det har vært bra å ha et fora hvor alle bydeler har forpliktet seg til å møte og at det for det meste har vært ledere/mellomledere som har hatt et fora for å få informasjon og for å dele.
- Det har også i denne perioden vært mye å sette seg inn i, som PRIOslo har vært perfekt arene for å få info og gi tilsvær.
- Fint å samhandle med flere bydeler.
- Godt fora for å komme med innspill på ulike planverk.
- At bydelene har fått synliggjort det som faktisk gjøres på feltet i bydel hver eneste dag. Det har vi ikke vært bortskjemt med før. Noe som igjen gjør det enklere å lære av hverandre.
- Svært nyttig å få ærlige innblikk i bydelenes og virksomhetenes daglige arbeid med mennesker med rusmisbruk og ev. samtidig psykiske lidelser.

Ut fra disse svarene kan man konkludere med at PRIOslo helt tydelig har bidratt til både økt samarbeid og mye erfaringsdeling mellom både bydeler og bydeler og organisasjoner/andre aktører.

4.1.3 Organisering av arbeidet

I spørreundersøkelsen ble kontaktpersonene spurt om hva de tenker om organiseringen av arbeidet i PRIOslo, hvor fornøyd de er med antall møteplasser og hvor fornøyd de er med arbeidsmetodikken.

Figur 12: Fra spørreundersøkelsen på spørsmålet i hvilken grad er kontaktpersonen fornøyd med organisering av arbeidet, antall møtepunkter og arbeidsmetodikken

Hele 89 prosent er i svært stor grad eller i stor grad fornøyd med organiseringen av programmet. Alle er i svært stor grad eller i stor grad fornøyd med antall møtepunkter, og 89 prosent er i svært stor grad eller i stor grad fornøyd med arbeidsmetodikken.

Det kan slås fast at måten programmet har vært organisering på har vært vellykket.

Respondentene svarte følgende i åpne tekstfelt med forslag til hva som har fungert bra, eller innspill på noe burde vært annerledes i programmet:

- Programmet har hatt nytteverdi på strategisk plan. Det er mange fora for de som utøver tjenestene (fotfolket) og de øverste lederne, men færre fora for oss mellomledere.
- Flere ideelle burde kanskje vært representert. Mer systematiske prosesser for implementering.

- Vi opplever at fasiliteringen har vært god.
- Fint med regelmessige møtepunkter med bydelene. For ideelle er det ikke mange felles møtepunkter. Gir økt kunnskap om behovene og kompetansen i bydelene, og mulighet for dialog om hvor ideelle kunne bidratt.
- Det har vært et forrykende tempo for å ha fokus på Strategisk plan for rusfeltet og alt innenfor planen med ulike arbeidsgrupper.

Respondentene ga følgende råd hvis man skulle starte en tilsvarende satsning:

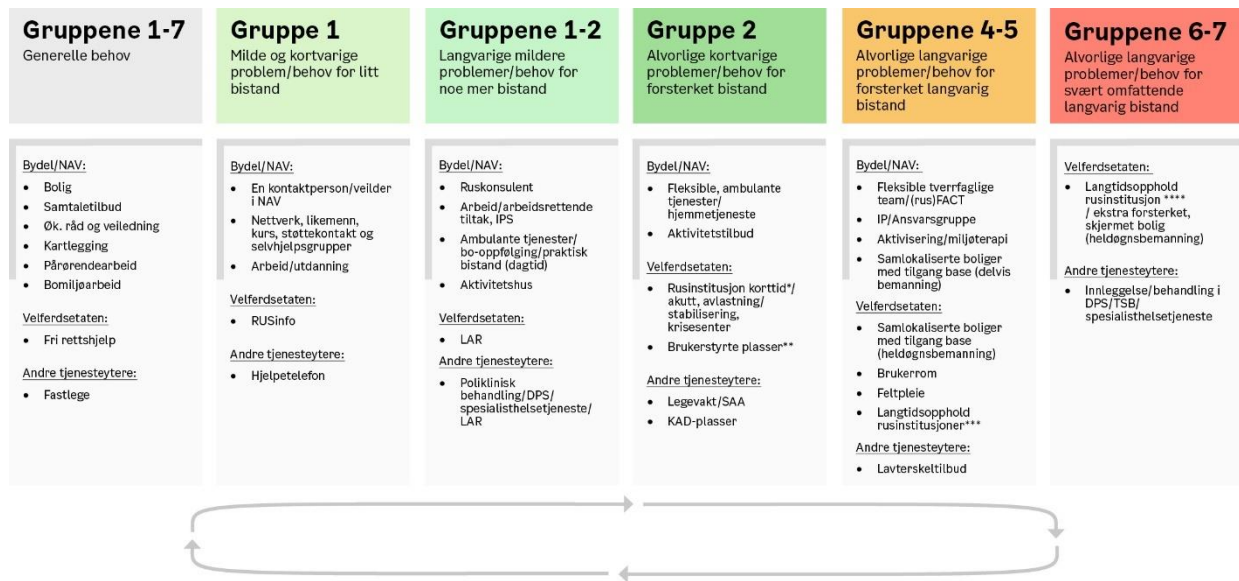
- Deltakelse fra flere ideelle. Mer åpenhet rundt prioritering av temaer?
- Ikke noen sterke synspunkter, men man kunne kanskje jobbet enda sterkere prosessuelt med å identifisere konkrete problemstillinger og sett på ulike løsningsforslag.
- Viktig å ha medvirkning fra bydelene, og at temaene føles ut som nyttig og relevant
- Dette har fungert, så gjør mer av det!
- Fint at VEL holder i nettverk og inntar en slags koordinerende rolle. Har vært viktig suksessfaktor.
- Er fornøyd med det som har vært gjort.
- Potensielt flere statlige aktører inne, om ikke annet enn som lytteposter.
- Synes det har vært bra slik det har vært til nå. Håper på fortsettelse i en form.
- Mange av temaene er overlappende med de som tas opp i Helseetatens ledernettverk, og det kunne vært en fordel å samkjøre noe.

5 Annen måloppnåelse fra arbeidet i PRIOslo

Oppsummering av oppnådde andre resultater via programmet.

5.1 Resultater fra konseptfasen

Målet for konseptfasen var å avklare behov, se på ulike måter å løse oppdraget på og velge et konsept. Helhetlig tiltakskjede for rusfeltet i Oslo ble konseptet som beskriver hvilket tilbud henholdsvis bydelene, Velferdsetaten og andre etater skal tilby. Helhetlig tiltakskjede inneholder en oversikt med ansvarsfordeling mellom aktørene på rusfeltet i kommunen.

Figur 10: Helhetlig tiltakskjede for rusfeltet i Oslo. Tjenester i uthevet svart er bydels hovedansvar, og i blått Velferdsetatens hovedansvar. I 2023 ble denne inkorporert som en del av Matrise for rusfeltet

Resultat

- Mandat for programmet ble tilsluttet av styringsgruppen.
- En organisering av programmet ble etablert med styringsgruppe, ressursgruppe og programgruppe, i tillegg til en kontaktperson i hver bydel.
- Bydelsturné ble gjennomført for å forankre arbeidet.
- Oppstartkonferansen ble gjennomført med nesten 250 deltagere.
- Helhetlig tiltakskjede ble tilsluttet av styringsgruppen.
- Plan for programfasen ble ferdigstilt.

Gjennom diskusjoner både med ressursgruppen, programgruppen, direktørmøtet i VEL og styringsgruppene ble følgende forståelse for ansvarsforhold etablert:

- Bolig
 - Bo- og institusjonstilbud til personer med de mest omfattende behovene tilbys av Velferdsetaten.
 - Det er stort behov for flere samlokaliserte boliger med base i bydelen. Oslo kommune må se på den helhetlige organiseringen for å få fortgang i boligframskaffelsen. AIS avklarer bestillerfunksjonen.
 - Bydelene og AIS i samarbeid med Boligbygg fortsetter framskaffelse av enkeltstående utleieboliger i ordinære bomiljø, og Oslobygg av nybygg.

- Bomiljø
 - Området faller under bydelenes ansvarsområde, i samarbeid med Boligbygg.
- Arbeid/aktivitet
 - Bydelene har ansvar for arbeid, Individual Placement and Support (IPS) i NAV, og et generelt aktivitetstilbud, gjerne i samarbeid med ideell sektor.
 - Velferdsetaten har et ansvar for byomfattende arbeids- og opplæringstilbud som Nyttig Arbeid og APRO-Arbeidstrening for unge voksne, samt et kommunalt IPS-tilbud. Velferdsetaten jobber for å utvide arbeids- og opplæringstilbudet.
- Tjenester
 - Tjenestene som bør ytes er spesifisert i helhetlig tiltakskjede. Både bydel, sektor og etater og spesialisthelsetjenestene har ansvar for deler av tjenestetilbudet.
 - Velferdsetaten må fortsette arbeidet med å understøtte utviklingen av tjenestetilbudet i bydelene.

5.2 Resultater fra planleggingsfasen

Planleggingsfasen var fra 1. januar til 31. desember 2021. Målet for planleggingsfasen er å sikre en god forståelse for arbeidet som kreves for å gjennomføre programmet. Mye av arbeidet skjedde i den enkelte bydel.

Styringsgruppen ga sin tilslutning til et egevalueringsskjema for vurdering av status på de ulike tjenestene som bydelene skal tilby innbyggere med rusproblemer. Gjennom bruk av egevalueringsskjemaet vurderte bydelene de ulike tjenestene de har ansvar for i helhetlig tiltakskjede ut fra målsettinger i sentrale dokumenter som tildelingsbrev, strategisk plan for rusfeltet og nasjonale strategier. Egevalueringsskjemaet var et verktøy for å se hvor bydelene alt har et godt tilbud og hvilke områder de må forbedre eller utvikle nye tjenester. Dette burde nedfelles i den ruspolitiske handlingsplanen til bydelen.

Velferdsetaten fikk tydelige føringer på endring i sitt bolig- og institusjonstilbud gjennom Temaplan for Oslo kommunes rusinstitusjoner 2021 – 2030.

Oppsummerte resultater

- Styringsgruppen tilsluttet seg egevalueringsskjema for vurdering av status på de ulike tjenestene som bydelene skal tilby innbyggere med rusproblemer.
- De fleste bydelene vedtok ruspolitisk handlingsplan som deres plan for gjennomføringsfasen.

- Prosjektet «Nytt boligkonsept for bostedsløse med rusproblemer» ble startet opp i samarbeid med MakersHub, TAG Arkitekter og Growlab ble engasjert for å utarbeide en «idealløsning» og planløsninger på to case. Målet var å sammenfatte forsknings- og erfaringsbasert kunnskap om samlokaliserte boliger og småhus, utarbeide generiske planløsninger for boenheter og base. Arbeidsgruppe for boligbehov og kvalitet var tilknyttet prosjektet samt en egen gruppe med erfaringskonsulenter. Viktige resultater fra prosjektet i 2021 var:
 - En ny inndeling av personer med samtidige rus- og psykisk helseproblemer (ROP) i syv grupper basert på funksjonsnivå. For gruppe 4-7 som har behov for samlokaliserte boliger med base, er både bemanningsgrad og tekniske spesifikasjoner for boligene beskrevet, samt hvilket bomiljø boligene bør ligge i. Matrisen vil være et viktig og ressursbesparende verktøy i planleggingen av nye tiltak, og sikre mer egnede boliger til målgruppen.
 - En overordnet inndeling i tre boligstandarder; ordinær boligstandard, forsterket og ekstra forsterket boligstandard.
- Etablert egen nettside for PRIOslo med underside med eksempler på godt arbeid på rusfeltet i Oslo fra bydeler og oversikt over bydelenes ruspolitiske handlingsplaner.
- Helhetlig russtatistikk 2021 med egen del om utviklingen på tjenestesiden i bydelene. Denne delen er å forstå som nullpunktsmåling for programmet.
- Forankring og planlegging av arbeidet i bydelene gjennom møter med bydelene med bydelsdirektør og ledere på rusfeltet i de ulike bydelene. Bydelsturneen ble gjennomført henholdsvis i mars/april og desember/januar 2022.
- Arbeidsgruppe for Tjenester er etablert og har startet planleggingen av fire prosjekter. Prosjektene blir nærmere omtalt under punkt 2.3 Gjennomføringsfasen.
- Arbeidsgruppe Boligbehov og kvalitet ble etablert og har deltatt aktivt i prosjektet «Nytt bolig- og finansieringskonsept for bostedsløse med rusproblemer».
- Erfaringsdeling og læring mellom bydeler gjennom tre fellesmøter med programgruppen og ressursgruppen i PRIOslo.
- Utarbeidet en oversikt over Aktivitetshus i bydelene under Fyll Dagene – nettsiden. Her blir det også inkludert informasjon om ev. somatikk og feltpleietilbud på Aktivitetshuset.
- Utviklet aktivitetsmål med måleindikatorer og gevinstrealiseringsplan for gjennomføringsfasen.

En vanskelig korona-situasjon også høsten 2021 har gjort at planleggingsfasen ble utvidet med to måneder, fram til 31. desember 2021.

5.3 Resultater fra gjennomføringsfasen

Gjennomføringsfasen var fra 1. januar 2022 til 31. desember 2023. I gjennomføringsfasen ble den vedtatte planen for planleggingsfasen realisert. Målet for gjennomføringsfasen var å forbedre eller videreutvikle tilbudene og tjenestene som er definert i helhetlig tiltakskjede, og i utvikle ny kunnskap om samlokaliserte boliger for personer med rus- og psykiske helseproblemer.

Arbeidsgruppe for Tjenester hadde deltagere fra bydelene St. Hanshaugen, Gamle Oslo, Stovner og Frogner i tillegg til FHN, KORUS og Velferdsetaten. Arbeidsgruppen var en sentral aktør i gjennomføringen av flere aktiviteter i gjennomføringsfasen. Målet for arbeidet var å skape større sammenheng i tjenestene i helhetlig tiltakskjede og avklare ansvarsforhold mellom aktører, finne gode løsninger på felles utfordringer på rusfeltet og følge opp relevante føringer i strategiske dokumenter. Arbeidsgruppen var aktiv gjennom hele fasen. Gruppen møtes to ganger i semesteret i tillegg til møter i det enkelte prosjekt.

Arbeidsgruppe Boligbehov og kvalitet var knyttet opp til prosjektet «Ny bolig- og finansieringsløsning for personer med rusproblemer». Prosjektet var delfinansiert av Husbanken både i 2021, 2022 og 2023. Bydelene må utvikle et mer differensiert boligtilbud for å kunne bosette flere.

PRIOslo hadde en viktig rolle i å tilrettelegge for læringsarenaer og erfaringsdeling mellom bydeler. Dette skjedde gjennom fellesmøter i program- og ressursgruppen, fagfrokoster og en større konferanse.

Oppsummerte resultater:

Alle rapporter og relevant dokumentasjon ble lagt på PRIOslo sin hjemmeside. Bydelene har hatt en god utvikling på tjenestesiden i løpet av gjennomføringsfasen. Alle bydelene har vridd innsatsen sin for å kunne følge opp mål om desentralisering. Alle 15 bydeler har etablert ambulante team og aktivitetshus i en eller annen form. PRIOslo og arbeidet på rusfeltet er godt forankret hos bydelsdirektør og ledelsen i bydelene. En beskrivelse av utviklingen i bydelene finnes i kapittel 4 Kartlegging av omstillingen i bydelene i Helhetlig russtatistikk 2024.⁹

Bolig- og institusjonstilbud

Disse prosjektene har Arbeidsgruppe for Boligbehov og kvalitet i PRIOslo med sammen med andre aktører.

⁹ <https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13519973-1725615655/Tjenester%20og%20tilbud/Politikk%20og%20administrasjon/Etater%2C%20foretak%20og%20ombud/Velferdsetaten/Fagrapporter%20rusomsorg%20%28ikke%20dok.oversikt%29/Helhetlig%20russtatistikk%20september%202024.pdf#page=29>

- **Mer effektiv framskaffelse av boliger til personer med rusproblemer:** Prosjektet har gitt svært gode resultater:
 - *Matrise for rusfeltet* deler personer med samtidige rus- og psykiske helseproblemer i syv grupper basert på funksjonsnivå. Matrisen har sørget for felles forståelse for målgruppens behov og et felles språk. Den er utvidet med en egen del om ulike typer baser og helhetlig tiltakskjede ble lagt inn i matrisen.
 - Matrisen ble lagt til grunn for boligbehovskartleggingen i 2022, slik at behovet for de ulike type boligløsningene i Oslo er kartlagt. Husbanken kaller matrisen innovativ, og den er blitt tatt i bruk av andre kommuner.
 - Det er utarbeidet generiske planløsninger og tekniske tegninger for to boenheter og en base. Plantegningene kan brukes både for småhus og for samlokaliserte boliger med base, og de kan bygges enten som plassbygd løsning eller som modul.
 - Det er etablert tre ulike boligstandarder for de ulike gruppene i matrisen; ordinær, forsterket og ekstra forsterket boligstandard.
 - Det er laget Kravspesifikasjon Forsterkede boliger som kan brukes overfor leverandører i anskaffelser. Det er også laget et foreløpig utkast til SKOK.
- **Personer med omfattende rus-, psykiske- og somatiske helseproblemer.** Rapport *Personer med omfattende rus-, psykiske- og somatiske helseproblemer* ble utarbeidet i 2022 og beskriver behovene til denne gruppen, tilbudene i ulike kommuner, og mangel på forsterkede omsorgssentre og sykehjemsplasser for personer med illegale rusmidler i Oslo. I etterkant har Oslo fått på plass begge typer plasser i 2023/2024.
- **Avklare bydelenes ansvar og hvem VEL skal gi et tilbud til.** Matrisen er brukt for å avklare ansvarsfordelingen mellom bydeler og VEL. Bydelene har ansvar for alle innbyggere, men skal kunne bosette gruppene 1-5 i matrisen i bydelen. VEL skal gi et tilbud til de som er vanskeligst å bosette i bydel (gruppene 6 og 7) og som trenger avlastningsopphold (alle grupper i matrisen).

Tjenester

Disse prosjektene jobbet Arbeidsgruppe for Tjenester i PRIOslo med sammen med andre aktører.

- **Mer enhetlige vedtak på tjenester:** Som en oppfølging av Kommunerevisjonens forvaltningsgjennomgang av to bydeler på rusfeltet (Rapport 12/20) framkom behov for mer enhetlige tiltak. Prosjektet utarbeidet en vurdering av lovverket i samarbeid med jurister i VEL, HEL og Kommuneadvokaten.
 - Det er utviklet felles rutine, 14 maler i Geric og opplæring av bydelene i på området innleggelse og tilbakeholdelse i institusjon (tvang) jf. helse- og omsorgstjenesteloven § 10-2 og 10-3
 - Rutine for vedtak på booppfølging både etter ny boligsosial lov og etter helse- og omsorgstjenesteloven. Det er utviklet felles maler for kartleggings skjema, samtykkeskjema, maler for vedtak og avslag som både ligger i Geric og GOBO.

- Opplæring av bydelene i når de to ulike lovene skal brukes har skjedd på ulike seminar og fagdager både i regi av PRIOslo, VEL, KORUS og Statsforvalteren.
- PRIOslo har bidratt i å gjøre Oslostandarder på rusfeltet, bomiljøarbeid og booppfølging bedre kjent blant bydelene på felles møter. Standardene skal bidra til mer likeverdige tjenester i Oslo.
 - **Helhetlig tiltakskjede:** Det var ulike tiltak/tjenester i helhetlig tiltakskjede som bør bli bedre kjent eller videreutviklet.
 - Det er avholdt møter med Kommunal Akutt Døgnetenhet (KAD) for å etablere en arbeidsflyt for å kunne reopptrappe personer som har falt ut av LAR-ordningen på en enklere måte enn i spesialisthelsetjenesten og kunne gjennomføre antibiotikakurer ved utskriving fra spesialisthelsetjenesten. VELs etatsoverlege følger opp prosjektet.
 - Programleder har vært en del av arbeidsgruppen for endring av tilbudet ved Oslo kommunale ruspoliklinikk.
 - **Bruk av erfaringskompetanse i bydel:** For å spre god praksis for bruk av erfaringskompetanse i bydelene er det utviklet veiledning på dette. «Ansettelse av erfaringskonsulenter – veiledning og sjekkliste» ble publisert i 2023 og har blitt gjort kjent for bydelene både gjennom ressursgruppen og på en lanseringskonferanse i regi av KORUS.
 - **BTI for personer med rusproblemer:** En egen utredning ble gjennomført i 2022 med intervjuer av seks bydeler og KORUS for å følge opp punkt 5.3 i strategisk plan for rusfeltet. Notatet vurderer om metodikken Bedre Tverrfaglig Innsats også kan benyttes for personer med rusproblemer for å sikre god samhandling og forebygge svikt i overgangen mellom tjenester.
 - **De ideelle organisasjoners plass i desentralisering:** Ideell sektor er en viktig samarbeidspart i desentraliseringen. Prosjektet har gjennomført fire fokusgruppeintervjuer og samlet erfaringer og eksempler på samskappingsprosjekter og samarbeid fra bydeler og andre kommuner. En egen rapport er utarbeidet med en systematisk oversikt over modeller og finansieringsmuligheter for samarbeid mellom bydeler og ideell sektor. Rapporten blir lansert i februar 2024.

Kompetanse

- **Læringsarenaer.** Erfarings- og kompetansedeling er en viktig del av PRIOslo sitt arbeid. Bydelene tar oftere kontakt med hverandre for å utveksle erfaringer enn før PRIOslo ble etablert.
 - Det har blitt gjennomført seks møter i programgruppen og fem fellesmøter i programgruppen og ressursgruppen til PRIOslo i løpet av gjennomføringsfasen.
 - Gjennom bydelsturteen har direktør i VEL, programleder, erfaringskonsulent og fagpersoner fra VEL møtt bydelsdirektør og ledelsen på rusfeltet i bydelene. Dette

har vært en nyttig arena for å få skape forankring, få oversikt over status, øke samhandlingen og ha dialog om viktige utviklingsområder mellom PRIOslo, Velferdsetaten og bydelene. Bydelsturné ble gjennomført ved inngangen til 2022 og i januar 2023.

- **Nettverk for aktivitetshus.** Et eget nettverk for aktivitetshus ble opprettet høsten 2023 etter forespørsel om dette både fra enkelte aktivitetshus og under bydelsturneen. Nettverket er for ansvarlige for driften ved aktivitetshusene, og det ble gjennomført to samlinger høsten 2023.
- **Fagfrokoster.** Seks fagfrokoster ble avholdt med veldig godt oppmøte i 2022 og 2023 i samarbeid med VID vitenskapelige høyskole. Ett av frokostmøtene var i samarbeid med Bolig- og utredningsseksjonen i VEL. Frokostmøtene høsten 2022 og 2023 ble i tillegg streamet. Tema har blant annet vært avhengighet, overgang fra institusjon til egen bolig, boligsosialt arbeid og somatikk.
- **Formidling av matrise for rusfeltet.** Det har vært et eget mål å formidle kunnskap fra prosjektet Ny boligløsning for personer med rusproblemer. Dette og matrise for rusfeltet er formidlet på ulike seminarer og konferanser både på nasjonalt hold i regi av Husbanken, KBL, Statsforvalteren og Velferdsetaten.
- **Bistå bydelene.** PRIOslo sammen med fagpersoner i Velferdsetaten har også i gjennomføringsfasen bistått bydelene ved ulike behov på forespørsel. I gjennomføringsfasen har det vært gjort noen risikovurderinger som i 2021.

Programmet

- **Midtveisevaluering.** Styringsgruppen tilsluttet seg at nullpunktsmåling ble gjennomført sammen med Helhetlig russtatistikk i 2021 og midtveisevaluering sammen med Helhetlig russtatistikk 2023. Evalueringene måler utviklingen i bydelene og ligger som et kapittel 4 i Helhetlig russtatistikk fra 2021 og fra 2023.
- **Faseplan.** Hver fase i programmet skal ha en egen faseplan med aktiviteter som blir tilsluttet av styringsgruppen. Dette dokumentet inneholder plan for avslutningsfasen.

5.4 Resultater fra avslutningsfasen

5.4.1 Boligframskaffelse

Målet var å bruke kunnskapen fra boligprosjektet til å bidra til mer egnede boliger og raskere boligframskaffelse og bistå i arbeidet med midlertidig botilbud.

Måleindikator: PRIOslo skal ha bidratt inn i minst fire konkrete boligprosjekter.

Resultat: Oppnådd

Byrådsavdelingen for sosiale tjenester (SET) og Oslobygg har involvert VEL/PRIOslo i fire konkrete konseptvalgutredninger (KVUer): KVUer for boliger med personalbase for personer med rus- og psykiske helseproblemer i bydelene Alna, Stovner og Søndre Nordstrand. I tillegg har VEL/PRIOslo jobbet med KVV Trygg+ som skal gi botilbud til gruppe 7 i Matrise for rusfeltet (forsterket bo- og behandlingstilbud). I tillegg har bydel, Oslobygg og Boligbygg involvert VEL/PRIOslo i arbeid knyttet til to botilbud som skal bygges i Nordre Aker.

VEL/PRIOslo har gjennomført 25 Rustråkk på oppdrag fra SET i løpet av 2023 og 2024, der 22 av disse ble gjennomført i 2024.

Programleder for PRIOslo ledet et oppdrag Velferdsetaten fikk fra SET på midlertidig botilbud og som ble levert første kvartal 2024. I tillegg har PRIOslo svart på høringer og bidratt inn i arbeidsgruppe som SET opprettet for å finne bedre måter å samarbeide på mellom etater og bydeler i boligframskaffelse. VEL/PRIOslo leverte rapporten på arbeidet til SET i mai 2024.

5.4.2 Ideelle organisasjoners plass i desentralisering

Målet var å Ferdigstille rapporten med en systematisk oversikt over modeller og finansieringsmuligheter for samarbeid mellom bydeler og ideell sektor.

Måleindikator: Systematisere erfaringer på hvordan bydeler og ideell sektor kan samarbeide.

Resultat: Oppnådd

Tilbud og tjenester til personer med rusproblemer skal etableres i bydelene som en del av målsettingen i strategisk plan for rusfeltet. Ideell sektor er en viktig samarbeidspart i desentraliseringen. Dette ble også gitt som eget oppdrag i Velferdsetatens oppdragsbrev i 2022. Rapporten «Ideell sektors plass i desentraliseringen» ble ferdigstilt i februar 2024. Den systematiserer oversikt over økonomiske støtteordninger, lovverk, offentlige anskaffelser, introduserer samskaping som metode og gir en mengde eksempel på hvordan samarbeid mellom bydeler og ideell sektor kan foregå. Et av de mulige samarbeidsområdene er for eksempel utvikling av helsetilbud lokalt ved aktivitetshus i bydelene.

5.4.3 Bo- og nærmiljø

Nabolagsdialog ved etablering av tiltak

Bydelene må ivareta bo- og nærmiljø i bosetting og utvikling av tjenester til personer med rusproblemer. Flere steder mobiliseres nabolag når planer blir presentert, og det kan lett oppstå en fryktkultur heller enn en inkluderingskultur i bomiljøene rundt.

Måleindikator: Utvikle veiledning til bydeler ved bosetting og utvikling av tjenester til personer med samtidige rus- og psykiske helseproblemer.

Resultat: Oppnådd

Veiledningen «Nabodialog ved etablering av bo- eller tjenestetilbud for personer med rusproblemer» ble presentert for en første tilbakemelding for ressursgruppen til PRIOslo i mai 2024, og et revidert utkast på møtet i november 2024. Veiledningen ble ferdig i desember 2024 og er basert på intervjuer med ulike kommuner og ti intervjuer med bydeler og ideell sektor i Oslo, i tillegg til forskningsrapporter og evalueringer.

Måle utvikling i bomiljø

Det har manglet en systematisk måte å kunne følge med på utviklingen i bomiljø annet enn gjennom spørreundersøkelser og beboerundersøkelser. Målet har være å finne kvantitative variabler for å kunne følge utviklingen i en delbydel eller ev. avgrenset område uten å gjennomføre kvalitative undersøkelser. Arbeidet ble organisert som eget prosjekt i samarbeid med Bolig- og utredningsseksjonen i VEL.

Måleindikator: Få fram bomiljøsituasjon kan framkomme gjennom bruk av kvantitative data og årlige målinger.

Resultat: Delvis oppnådd

Det er jobbet systematisk i 2024 med å framskaffe kvantitative data og vurdere egnetheten til disse. Data har vært innhentet blant annet fra Boligbygg, Brann- og redningsetaten, politi og utrykning, renovasjonsetaten mm. Dette har så langt resultert i en test på varmekart. I dette prosjektet gjenstår noe arbeid med å se på hvordan dette kan systematiseres og gjennomføres ved årlige målinger.

5.4.4 Kompetanse og læringsarenaer

Kompetansedeling har vært en viktig del av PRIOslo-arbeidet. Målene for avslutningsfasen i 2024 har vært:

- Erfarings- og kompetansedeling mellom bydeler, Velferdsetaten og andre aktører gjennom fellesmøter i programgruppen og ressursgruppen
- Drifte nettverk for aktivitetshus i bydelene og de byomfattende aktivitetshusene i 2024.
- Skape større samhandling og idéutveksling mellom enkeltbydeler.

Måleindikator 1: Erfarings- og kompetansedeling er gjennomført gjennom fellesmøter i PRIOslo og seminarer i 2024.

Resultat: Oppnådd

Det er gjennomført totalt 12 fellesmøter mellom ressursgruppen og programgruppen i PRIOslo med alle bydelene til stede, ideell sektor og andre samarbeidspartnere. Tre av disse møtene skjedde i 2024. I tillegg har PRIOslo bidratt på opplæring og i seminarer med bydelene på mange ulike tema som opplæring i boligsosial lov, booppfølgingsseminar, seminar om boligbehovskartlegging mm.

Måleindikator 2: Bydelene tar oftere kontakt med hverandre for å utveksle erfaringer enn før PRIOslo ble etablert.

Resultat: Oppnådd

Dette ble målt gjennom eget spørreskjema til bydelen, se kapittel 5. Alle tilbakemeldinger fra kontaktpersonene i bydelene er at samarbeidet på rusfeltet og kompetanseutveksling mellom bydelene har økt mye i løpet av programperioden.

Måleindikator 3: Gjennomført formidling om inndeling, matrise og kunnskapsrapport til bydeler, møter og to større nasjonale konferanser.

Resultat: Oppnådd

Måleindikator 4: Gjennomføre bydelsturné i 2024.

Resultat: Oppnådd

PRIOslo ved direktør i Velferdsetaten, programleder i PRIOslo og fagpersoner møter bydelsdirektør og ledelsen på rusfeltet i hver enkelt bydel. Målet er å skape forankring, få innspill til forbedringer og øke samarbeidet. Bydelsturneen ble gjennomført i juni 2024.

Måleindikator 5: Ferdig Helhetlig russtatistikk i november 2024 med sluttevaluering av utviklingen i bydelene.

Resultat: Oppnådd

Styringsgruppen tilsluttet seg i 2022 at nullpunktsmåling skal gjennomføres sammen med Helhetlig russtatistikk i 2021 og midtveisevaluering sammen med Helhetlig russtatistikk 2023. Dette er blitt gjennomført. PRIOslo har levert et eget kapittel til Helhetlig russtatistikk i 2024 også med beskrivelse av utviklingen i bydelene på rusfeltet. I tillegg foreligger denne rapporten som er sluttevalueringen av PRIOslo.

5.5 Post PRIOslo

På fellesmøte i program- og ressursgruppen til PRIOslo 15.11.24 ble det innhentet synspunkter i plenum på hva man burde gjøre etter avslutningen av PRIOslo. Her er fra referatet fra møtet:

- Ønskelig å fortsette å møtes etter PRIOslos avslutning.
- Et relevant nettverk både for bydelene, ideelle og samarbeidspartnere. Skaper samarbeid og samhandling.
- Fra statens side (Husbanken) nyttig å ha dette nettverket for å høre direkte fra bydelene, det er ønskelig selv om operativ bestiller nå går fra SET til VEL. Husbanken byr på flere muligheter enn Oslo bruker per i dag.
- Ha konkrete mål for hva man ønsker å oppnå med et nettverk.
- Kanskje fellesmøte med ledernettet til HEL en gang i året, for stor overlapp mellom rus og psykisk helse.
- Positive tilbakemeldinger til programleder for god ledelse.
- Fint å favne både bolig, tjenester og bomiljø i ett nettverk. Uten bolig kan ikke gi tjenester, temaene henger sammen. Lage en fortsettelse etter PRIOslo som kan ivareta videre oppfølging på mellomledernivå på feltet bolig, tjenester og bomiljø og innovasjon og erfaringsdeling. Bør også sees i sammenheng (erstatte) nettverk for implementering av Oslostandard for rusfaglig arbeid

En sentral person på rusfeltet i Oslo sa følgende om PRIOslo på samlingen:

"Det har skjedd mer på rusfeltet de siste fem årene enn på de foregående tjue årene."

Vedlegg 1 Oversikt over måleindikatorer fra plan for gjennomføringsfasen

Måleindikatorer fra plan for gjennomføringsfasen tilsluttet av styringsgruppen for russtrategien i februar 2022.

Økt livskvalitet

- Økt livskvalitet for personer med rusproblemer i Oslo
- Måleindikator:
 - Under 10% av besvarelsene i bydelene har score 1 (skala fra 1-7)
 - Gjennomsnittet på besvarelsene er på over 4,5.

VELs institusjonstilbud

- Et institusjonstilbud i tråd med Temaplan for Oslo kommunes rusinstitusjoner og som er bedre tilpasset bydelens etterspørsel
- Måleindikator:
 - En økning i antall plasser innen forsterket bo- og behandlingstilbud fra 28 til 55 innen 2026.
 - Ha opprettet brukerstyrte plasser ved ressursentre og utredet brukerstyrte plasser ved innenfor alle tjenestekategorier ved kommunale rusinstitusjoner, jf. brev sendt Velferdsetaten 22.04.21.
 - 10 % reduksjon i antall personer med over 10 inntak eller mer i året
 - Under 10% av besvarelsene på brukerundersøkelsene om livskvalitet har score 1 (skala fra 1 - 5)
 - Gjennomsnittet på besvarelsene er på over 3,5 (skala fra 1- 5)

Bydelens tjenestetilbud

- Et tjenestetilbud i bydelene som kan ivareta personer med rusproblemers behov
 - 10% økning i antall personer som flytter til egen bolig etter opphold i VELs institusjoner
 - Alle bydeler har etablert Aktivitetshus e.l. enten i egen regi eller i samarbeid med ideell sektor.
 - Alle bydeler har etablert fleksibelt ambulante tjenester
 - Alle bydeler har dreid innsatsen sin for å kunne bosette flere fra Velferdsetatens institusjoner
 - Alle bydelene har etablert et arbeids- eller aktivitetstilbud rettet mot personer med rusproblemer

- Alle bydeler har implementert Oslostandard for rusfaglig arbeid i relevante tjenester

Bolig

- Ny organisering for boligframskaffelse for personer med samtidige rus- og psykiske helseproblemer
- Måleindikator:
 - Sentral operativ bestillerfunksjon er etablert i AIS (nå SET)
- Det er anskaffet flere boliger for personer med samtidige rus- og psykiske helseproblemer i bydelene
- Måleindikator
 - Idealløsning for modulbygg for samlokaliserte boliger med base for personer med samtidige rus- og psykiske helseproblemer er detaljert ut
 - Flere ordinære kommunale utleieboliger for personer med samtidige rus- og psykiske helseproblemer er anskaffet i alle bydeler (ev. % økning?)

Vedlegg 2 Spørreskjema til bydeler og etater involvert i PRIOslo

Aktørene har blant annet vært involvert gjennom Programgruppen, Ressursgruppen, Arbeidsgruppe Tjenester og Arbeidsgruppe for bolig og kvalitet. Spørreskjemaet har vært utsendt på e-post med svarskjema i forms.

1. Hva har vært bra med Program for rusfeltet 2020-2024 (PRIOslo)?
2. Hva kunne/burde vært gjort annerledes i PRIOslo?
3. I hvilken grad har PRIOslo fått betydning for: *(Skala i svært stor grad – i stor grad – i noen grad – i liten grad – ikke i det hele tatt)*
 - a. Utformingen av tjenestetilbud i din bydel/organisasjon?
 - b. Utvikling av kompetanse innen boligfeltet?
 - c. Utvikling av kompetanse innen bo- og nærmiljøarbeid?
 - d. Økt samarbeid med bydeler og/eller organisasjoner?
 - e. Økt grad av erfaringsdeling?
4. Har arbeidet i PRIOslo hatt betydning for din bydel/organisasjon, og i tilfelle hvordan?
5. Arbeidsmåte og organisering *(Skala i svært stor grad – i stor grad – i noen grad – i liten grad – ikke i det hele tatt)*
 - a. Hvor fornøyd er du med organiseringen av arbeidet i PRIOslo?
 - b. Hvor fornøyd er du med antall møtepunkter?
 - c. Hvor fornøyd er du med arbeidsmetodikken som har vært benyttet?
6. Kommenter gjerne hva du tenker har fungert bra, og hva du tenker kunne/burde vært gjort annerledes i organisering og gjennomføring av programmet?
7. Hvilke råd har du, dersom man skal starte en tilsvarende satsing?

Oslo

PRIOslo/Velferdsetaten

Ansvarlig: Synnøve Seljeftot
Ferdigstilt: 10.12.24